

BUDAPEST
INTÉZET

**SZAKÉRTŐI HÁTTÉRANYAG A POSZT-LISSZABONI STRATÉGIA MAGYAR ÁLLÁSPONTJÁNAK
MEGALAPOZÁSÁHOZ – FÓKUSZBAN: ÜZLETI KÖRNYEZET**

SZAKÉRTŐI VÁLASZOK

KÉSZÜLT A NEMZETI FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG MEGBÍZÁSÁBÓL
KÉSZÍTETTE: RESZKETŐ PETRA, SZŐKE BÁLINT, VÁRADI BALÁZS

2009. január 18.

Tartalom	
Összefoglaló	3
Bevezető	17
1 Lisszaboni stratégia eredményei	19
1.1 Vizsgálati kérdések.....	19
1.2 Összeurópai helyzetkép	19
1.3 Helyzetkép a referencia-országokban.....	29
1.4 Szemelvények európai jó példákból és esetekből	30
2 Az üzleti környezet szerepe a poszt-lisszaboni stratégiában, a közösségi stratégia hozzáadott értéke.....	35
2.1 Vizsgálati kérdések.....	35
2.2 Elméleti meglátások	35
3 Hazai eredmények.....	39
3.1 Vizsgálati kérdések.....	39
3.2 Hazai helyzetkép.....	39
3.3 Reformlépések, üzleti környezet fejlesztésének stratégiai szerepe	40
4 Stratégiai módosítások szükségessége	42
4.1 Vizsgálati kérdések.....	42
4.2 Összegző megállapítások	42
4.3 Javaslatok.....	47
5 Forrásjegyzék	51
A Függelék: Háttéranyagok	58
A.1 Vonatkozó főbb közösségi és hazai kormányzati stratégiai dokumentumok	58
A.2 Nemzetközi rangsorok és értékelések.....	59
A.3 EU áttekintés - Üzleti környezet fejlesztése céljából kezdeményezett intézkedések: referencia-országok és Magyarország.....	60
A.4 Módszertani melléklet	61

ÖSSZEFOGLALÓ

A Poszt-Lisszaboni Stratégia, ezen belül is az üzleti környezet fejlesztése témában végzett szakértői elemzésünk alapján a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által megadott vizsgálati kérdésekre a következő összefoglaló válaszokat adjuk. A válaszok részletesebb kifejtése a szakértői háttéranyag itt hivatkozott részeiben található. Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy több kérdés esetében nem állt módunkban önálló, robusztus módszerre támaszkodó vizsgálatot folytatni – tekintve jelen projekt idő- és forráskorlátait. Ez esetekben itt adott válaszaink további, részletes kutatás(ok) kiinduló hipotézisei lehetnek, és ezekre utalunk is alább.

Vizsgálati kérdések	Válaszok
1. Hogyan értékelhetőek átfogóan a Lisszaboni Stratégia eredményei? Melyik az a max. öt legfőbb eredmény, amelyet a Lisszaboni Stratégia keretében 2000 óta elért az Európai Unió?	<p><i>Közösségi szinten elért legfőbb eredmények:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. EU Akciótervek kidolgozása és végrehajtásának következetes megkezdése (commune acquis egyszerűsítése, adminisztrációs terhek csökkentése, 2005-2006)</i> <i>2. Jobb kormányzás megvalósítását támogató közpolitika-alkotás eszközeinek fejlesztése (módszertanok, útmutatók, ajánlások, kézikönyvek, konzultációs és partnerségi megoldások és technikák)</i> <i>3. Európai Kisvállalkozások Intézkedési Terv elfogadása (2008. június) és végrehajtásának megkezdése</i> <i>4. Versenypolitika szerepének erősödése</i> <i>5. Közösségi tanulási folyamat elindítása (szakértői hálózatok és sokoldalú monitoring, jó gyakorlat portálok és díjak, információterítés)</i> <p><i>Mindemellett, fontos megjegyezni, hogy az üzleti környezet fejlesztése terén mind közösségi, mind tagállami szinten a stratégiai időszak második felében kezdődött meg az első, érdemi intézkedés-sorozat kidolgozása, és ezek végrehajtása még folyamatban van, így a legtöbb területen részeredményeket találunk, illetve a valós hatások megfigyelése és kimutatása még a következő évek</i></p>

	<p><i>kiemelt feladata.</i></p> <p><i>A közösségi választás elmélet ún. közpolitikai ciklus (public policy cycle) modelljeire hagyatkozva ugyanakkor érdemi előrelépésként értékelhető, hogy európai szinten az üzleti környezet fejlesztése felkerült a brüsszeli napirendre, konkrét intézkedésekre vonatkozó döntések születtek, és megkezdődött ezek végrehajtása is. Ugyanezek az előrelépések a tagállamok többségében is megfigyelhetők.</i></p> <p><i>Ez önmagában eredménynek tekinthető azzal a feltétellel, hogy a tervezett intézkedések végrehajtása ütemezett rendben és módon folytatódik, illetve hogy az EU tovább erősíti az egyes szakpolitikai monitoring és értékelési kezdeményezéseket. Erre a közösségi szinten épp úgy, mint a tagállamok többségében hiteles jelek mutatkoznak.</i></p> <p><i>Részletesebben lásd 1. fejezet</i></p>
<p>2. Az üzleti környezet szakterületeken a Lisszaboni Stratégia milyen hozzáadott értékkel bírt?</p>	<p><i>Az a tény, hogy a lisszaboni stratégia felülvizsgálata során kiemelt prioritást nyert az európai vállalkozások üzleti potenciáljának kiaknázása, azaz az üzleti/ vállalkozási tevékenység ösztönzése, az akadályozó szabályozói korlátok és adminisztratív terhek minimalizálása annak a folyamatnak a betetőzése, mely már az 1990-es évek európai közösségében megindult. (Lásd edinburghi következtetések, Molitor Jelentés). Ugyanakkor a belső piaci integráció serkentése céljából fontos lépések születtek már a lisszaboni időszak első felében is (lásd hálózatos iparágak piacnyitást célzó irányelv csomagok, kiemelten távközlés, szállítmányozás).</i></p> <p><i>Módszertanilag nehéz és részletesebb (ország)vizsgálatokat is igényelne annak megállapítása, hogy az az áttörés, mely az évezred közepén közösségi szinten és a legtöbb tagországban is megfigyelhető – miszerint a</i></p>

stratégiai dokumentumokban és az európai irányelvekben rögzített célok és beavatkozási irányok tényleges intézkedésekhez vezettek – vajon megtörtént volna a lisszaboni stratégia és annak felülvizsgálata nélkül is. (Lásd fenti tényellentétes állítás nehéz tesztelhetősége, kontrolcsoportként használható országok kérdéses köre).

Az mindenesetre tény, hogy

i) közösségi szinten már a 2000-es évek első felében kidolgozásra kerültek stratégiai dokumentumok (pl. 2002. évi akcióterv a szabályozási környezet egyszerűsítésére), ezek következetes végrehajtása (és monitoringja) azonban nem kezdődött meg.

ii) ugyanakkor már több tagország kezdeményezett pl. olyan, kormányzati működést érintő reformokat (UK, IE), illetve olyan piacnyitást célzó szabályozási reformokat (UK, NL, DK), melyek mintaként szolgáltak (és szolgálnak) más tagországok számára jelenleg folyó intézkedéseik során, és amelyek európai stratégiai ösztönzők nélkül is kibontakoztak.

Összességében, az üzleti környezet fejlesztésének stratégiai prioritásként való kiemelése előrelépésként értékelhető mind közösségi, mind egyes tagállamok szintjén, mert

közösségi szinten világos (és több beavatkozási területen számszerűsített!) célkitűzések megfogalmazásához, illetve konkrét vállalásokhoz és intézkedésekhez vezetett (erről bővebben lásd 1. fejezet),

a tagországok kritikus tömegében ösztökélt hasonló, az EU ajánlásokat és irányelveket követő lépéseket (erről bővebben lásd 2. fejezet).

Ez utóbbi megállapítás különösen igaz a jobb szabályozás terén megindult tagállami kezdeményezésekre (ezen belül is a jogszabályanyagok egyszerűsítését, a szabályozási

	reformot, az adminisztrációs terhek csökkentését célzó lépésekre), a K+F és innováció ösztönzésére, valamint a versenyzői piacok kereteinek erősítésére.
3. Melyek azok az előrelépések, amelyekre a Lisszaboni Stratégia nélkül nem kerülhetett volna sor?	<p>Módszertani okokból azt nem állítanánk, hogy az alább felsorolt kezdeményezésekre az LS nélkül nem került volna sor (lásd a tényellentétes állítás bizonyításának nehézsége), ugyanakkor mind a közösségi szintű monitoring dokumentumok elemzése (vö. végrehajtási jelentések), mind a szakértői műhelyeink és interjúk megerősítették, hogy:</p> <p>i) egyértelműen közösségi nyomás eredménye, hogy 2009 végére minden tagország számszerűsített nemzeti célértéket tűzött ki az adminisztratív terhek csökkentésére. A tagországok többsége a közösségi célkitűzést (25 százalék) követte.</p> <p>ii) a közösségi szinten kidolgozott módszertani háttéranyagok és adatbázisok hasznos forrásokat és kiváló szakértői háttérbázist nyújtanak a tagországok számára a kormányzati intézkedések/szabályozások megfelelő minőségű hatáselemzéséhez (Lásd 'EU Starter Kit').</p> <p>iii) erősödött a tagállamok érdemi részvétele és hozzájárulása a közösségi szintű jogszabályalkotásban, valamint a legtöbb tagországban nőtt a kormányzati figyelem a közösségi joganyag időbeni átültetésére.</p> <p>Részletesebben lásd 1-2. fejezetek</p>
4. Szükség van-e az üzleti környezet szakterületnek a Poszt-Lisszaboni Stratégiába való bevonására?	<p>Mivel közösségi szinten és a legtöbb tagállamban érdemi intézkedések a 2006. évet követően kezdődtek meg, és ezek végrehajtása átnyúlik a következő stratégiai periódusra, igen fontos és hasznos lenne a folyamatban lévő, közösségi szintű, sokoldalú monitoring folytatása, a tagországi (rész)eredmények összegyűjtése és értékelése. Brüsszel fegyelmező ereje e tekintetben nélkülözhetetlen.</p>

	<p><i>Itt fontos megjegyezni, hogy a legtöbb vonatkozó reformintézkedés olyan intézményekhez és szabályokhoz kötődik, melyek többnyire nem rövid távon érvényesülnek, a várt eredmények és hatások közép távon jelentkeznek. Az egyes tagországok mindenkori kormányainak ebben rejlő időinkonzisztencia problémáját mérsékli a következetes és kiszámítható közösségi monitoring és értékelések rendszerének fenntartása.</i></p> <p><i>Ugyanakkor fordított viszonylatban talán még érdekesebb a kérdés –miszerint milyen hozzáadott értékkel bírna az üzleti környezet fejlesztésének megjelenése a Poszt-Lisszaboni Stratégiában: az üzleti környezet egyes tényezőinek serkentése kimutatható növekedési többletet eredményez mind közösségi, mind tagállami szinten. A szakértői elemzések 1-2 százalékos növekedési többletet jeleznek előre a közösségi, illetve az összehangolt tagállami intézkedések végrehajtása esetén. Részletesebben lásd 3. fejezet</i></p>
<p>5. Mi lehet a Poszt-Lisszaboni Stratégia fő hozzáadott értéke e szakterületen?</p>	<p><i>A Lisszaboni Stratégia legfőbb hozzáadott értéke a területen, hogy elindított egy olyan szakpolitika-alkotási folyamatot, melynek fontos része a közösségi szintű/ tagországok közötti tanulás (lásd kiszámítható és tervezett szakpolitikai ciklus megkezdése, kormányzati és szakmai szakértői szintű információ- és tapasztalat-csere jó gyakorlatokról, szakpolitikai eszközökről, szakértői adatbázisok szélesítése).</i></p> <p><i>Az egyes tagországok szintjén ennek jótékony hatásai különbözhetnek – attól függően, hogy az üzleti környezet fejlesztése mennyire jelenik meg az adott ország kormányzati működésében érdemben fontos beavatkozási területként. A különbségek és a háttérben lévő okok pontos feltérképezése részletes - e projekt keretén túlmenő – ország-vizsgálatokat</i></p>

	<p>igényelne. Az mindenesetre elmondható, hogy e tekintetben igen nagy a szóródás az egyes tagországok között. Bővebben lásd 2. fejezet</p>
<p>6. Melyek azok a fejlesztési szükségletek, amelyek a Poszt-Lisszaboni Stratégia nélkül nem megvalósíthatók?</p>	<p>1) Jogalkalmazók számára átláthatóbb, kiszámíthatóbb és kevesebb adminisztratív teherrel járó közösségi/tagországokbeli joganyag kialakítása, meglévő konszolidálása</p> <p>2) Tagországok versenyhatóságainak (kiemelten az újonnan csatlakozott tagországok érintett kormányzati hivatalainak) stratégiai fejlesztése (szervezetfejlesztés, stratégia-vezérelt működés, humánerőforrás fejlesztés, karrierpálya-építés)</p> <p>3) Tagországok ágazati szabályozó hatóságainak, szabályozásért felelős szervezeti egységeinek fejlesztése (lásd előző pont)</p> <p>4) A strukturális reformokban érintett kormányzati intézmények hatékonyságának javítása ('jobb kormányzás'-t célzó gyakorlatok és megoldások terjesztése, közösségi szintű tanulási folyamat erősítése).</p> <p>Közvetlenül nem fejlesztési szükséglet, ám a fentiekkel kapcsolatos kormányzati beavatkozások eredményességéhez járulhatnak hozzá a következő feltételek:</p> <p>i) a poszt-lisszaboni stratégia közösségi politikai szinten való megerősítése és érvényesítése (napirend dominancia, kapcsolódó közösségi költségvetési források aránya), illetve a közösségi szintű monitoring és egyes kapcsolódó kikényszerítési mechanizmusok erősítése (egyes szakpolitikák összehangolásának javítása közösségi szinten, többoldalú monitoringj erősítése, közösségi szintű kikényszerítés fokozása a főigazgatóságok körében is - példamutatásként).</p> <p>ii) A mindennapi szintű stratégiai menedzselést támogatni és a kívánt irányba tartani hivatott 'nyitott koordinációs mechanizmus' (OMC)</p>

	<p><i>felülvizsgálata, eszközeinek megerősítése.</i></p> <p><i>Minderről bővebben, az OMC értékeléséről pedig részletesebben lásd 4. fejezet</i></p>
<p>7. Melyek azok a kihívások a szakterületen, amelyeket a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia prioritásai közé kellene sorolni?</p>	<p><i>Az új stratégiai időszak nem szembesül lényegesen új kihívásokkal. A gazdasági válság és ennek utóhatásai mindenképpen felvetik az üzleti környezet minőségét meghatározó tényezők körében is a stratégiai felülvizsgálat szükségességét, azonban megítélésünk szerint a korábbi prioritások átrendezése nem indokolt.</i></p> <p><i>Közösségi szinten továbbra is kihívásként azonosítható:</i></p> <p><i>1) a tagállamok protekcionista hajlamainak minimalizálása, az egységes belső piac előnyeinek kiaknázása (kiemelten, szolgáltatások, energetika, pénzügyi szolgáltatások),</i></p> <p><i>2) a közösségi (és a tagállami) szintű jogszabályok alkalmazásának és adaptálásának megkönnyítése, a jogszabályanyagok egyszerűsítése és az ezekből fakadó tranzakciós költségek csökkentése,</i></p> <p><i>3) a gazdasági válság nyomán a vállalkozások finanszírozáshoz való hozzáféréseinek egyszerűsítése.</i></p> <p><i>Megjegyzendő: ez utóbbi alatt nem feltétlenül a meglévő költségvetési források bővítésére gondolunk, hanem a meglévő finanszírozási eszközök és megoldások átláthatóságának növelésére, ezek célzottságának és hatásosságának javítására (lásd KKV-finanszírozási csomagok konszolidálása, eddigi eredményességük értékelése)</i></p> <p><i>4) Végül, de nem utolsó sorban kihívásnak tartjuk az előző időszakban megtett intézkedésének eredeti ütemezés szerinti folytatását is – így például:</i></p> <p><i>i) szolgáltatási irányelv következetes végrehajtása (közösségi monitoring erősítése, tagállami lépések hatékony koordinálása – lásd kapcsolódó eKormányzati fejlesztések szorgalmazása és összehangolása),</i></p>

	<p>ii) hálózatos iparágak európai piacainak mélyítése: liberalizáció következetes végig vitele és számonkérése a tagállamokon.</p> <p>Itt fontos megemlíteni, hogy a megkezdett reformlépések ütemes végrehajtásának folytatása, a közösségi szintű és tagországokra kiterjedő monitoring erősítése, valamint a köztes eredmények és a már megfigyelhető hatások értékelése épp annyira kihívás, mint a fentebb felsorolt tételek.</p> <p>Számos jó példa és kezdeményezés született a közösségi szintű és a tagállamok közötti koordináció erősítésére, melyek megtartásában főszerepet játszanak az Európai Bizottság főigazgatóságai (lásd pl. a főigazgatóságok között is összehangolt akciótervek, szakértői 'matchmaking' és közös információs bázisok építése, erről és az egyes jó példákról részletesebben – lásd 2. és 4. fejezet)</p> <p>Ez különösen igaz most, hogy a gazdasági válság hatására fokozott figyelem és igény kíséri az Európai Bizottság és az európai kormányok tevékenységét is. Ez egy nem kihagyható lehetőség minden európai kormány számára a 'jobb kormányzás' szellemében végrehajtható intézményi reformok megvalósítására, a szakmai/ üzleti/ társadalmi partnerekkel folytatott konzultációs és egyeztetési mechanizmusok megújítására és megerősítésére.</p>
8. Melyek azok az elemek e kihívások esetében, amelyeket a szakterület önmagában nem –csak más szakterületekkel együttműködve– képes kezelni?	<p>1) a tagállamok protekcionista hajlamainak minimalizálása,</p> <p>2) kormányzati/ közigazgatási intézmények működési hatékonyságának javítása (kiemelten fontos, kapcsolódó területek: foglalkoztatáspolitikai, eKormányzat (ezen belül is, eKözbeszerzés, eldentitás, eAláírás), egészségügy, közlekedéspolitikai, energetika, ezen belül is energiahatékonyság),</p> <p>3) szolgáltatási irányelv alkalmazásából adódó</p>

	<p>feladatok és ezek keretfeltételeinek megteremtése (lásd együttműködő és kapcsolódó e-kormányzati fejlesztések(!), önkormányzati szinten ellátandó feladatok mögötti intézményfejlesztések (points of single contact), adminisztratív egyszerűsítések (pl. engedélyezés).</p>
<p>9. Milyen előnyökkel jár, hogy a szakterület fejlesztési irányait más szakterületekkel összehangolja a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia?</p>	<p>Erre a kérdésre a tagállamok között és az egyes tagállamokon belül összehangolt intézkedésekre lefuttatott (makro)szimulációk eredményei adják meg a számszerűsíthető választ. A szakértői elemzések eredményei egybecsengenek a tekintetben, hogy a koordináltan végrehajtott kezdeményezések többlet növekedési hatásokkal járnak. Néhány példát kiemelve:</p> <p>i) A tagországok áru-, szolgáltatás piaci és munkaerő-piaci integráció fokozása céljából tett lépései jelentős mérhető tovaggyűrűző hatásokat eredményeznek. (Everaert, L. 2007; Griffith R. és Harrison, R. 2004)</p> <p>ii) A szélesebb értelemben vett belső piaci integráció érdekében tett összehangolt együttes lépések ceteris paribus közel 1 százalékos növekedési többletet eredményezhetnek. (Allen et al. 1998).</p> <p>iii) A verseny erősítése a vállalatokat innovációs aktivitásuk növelésére készíti, ami hozzájárul a növekedéshez. Ugyanakkor, a közösségi intézkedések hatására a versenynek jobban kitett szektorok esetében (pl. távközlés) egyértelmű termelékenységi növekedés várható. (Gjersem, 2004). Az elméleti eredményekről bővebben – lásd 3. fejezet.</p> <p>Emellett fontos kiemelni, hogy a szakpolitika-alkotók tapasztalatainak egymás közötti áramoltatása, ezek kölcsönös értékelése, a közösségi jószággént rendelkezésre álló információs adatbázisok és egyfajta jóhiszemű versengés a tagországok érintett hivatalainak körében ugyancsak eleme annak a közös tanulási folyamatnak, melynek hatása, ha</p>

	<p>közvetlenül, rövid távon nem is, hosszú távon – feltételezéseink szerint – mérhető. Érdekes lenne ezt a jövőben pontosan vizsgálni.</p> <p>Konkrét példákkal ilyen kezdeményezésekről bővebben – lásd 2. és 4 fejezet.</p>
<p>10. Magyarország esetében milyen specifikus hozzáadott értékkel bír az üzleti környezet szakterületen a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégiába való bekapcsolódás?</p>	<p>Az üzleti környezet fejlesztése terén két hazai eredmény emelhető ki, melyek kivitelezésében szerepet játszott az európai uniós tagságunk – legalább is ezt erősítették meg a szakértői interjúk:</p> <p>1) vállalkozás-alapítás egyszerűsítése és költségeinek csökkentése,</p> <p>2) versenypolitika és versenyszabályozás élénkítő szerepe.</p> <p>Ezekről bővebben lásd 3. fejezet.</p> <p>Emellett fontos megemlíteni, hogy a hazai kormányzati szakértői bázis számára lehetőség adódott bekapcsolódni az EU tagországok körében élénkülő szakmai hálózatba és információ-áramlásba. Ennek esetleges (remélt) eredményeit egy szélesebb körű kutatás erősíthetné meg, ugyanakkor ez annyi hozadékkal mindenféleképpen jár, hogy rálátást kapnak a hazai kormányzati szakértők más tagországok tapasztalataira, jó és rossz gyakorlatokra, tipikus és specifikus hibákra, melyek hazai közegben való ismétlődésének valószínűsége így csökkenthető.</p>
<p>11. Milyen feltételek teljesülése szükséges ahhoz, hogy a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia következtetései politikai szinten erősebben érvényesüljenek?</p>	<p>Közösségi szinten ennek egyik fő feltétele: a közösségi szintű stratégiai tervezés és végrehajtás megerősítése. Ennek lépései:</p> <p>1) egyértelmű irányítási és monitoring felelősség kijelölése: jelenlegi politikai kontrol és menedzsment felelősségek és szerepek átvilágítása (ECOFIN - Versenyképességi Tanács (továbbiakban: VT) -EPSCO feladat és hatáskörök felülvizsgálata), a VT megerősítése.</p> <p>2) hatékony koordináció: egyértelmű vezető,</p>

	<p>stratégiai koordinációs szerep kijelölése (erre megítélésünk szerint kompromisszumos megoldás lenne a VT explicit kijelölése)</p> <p>3) információk és információforrások konszolidációja: komitológiai rendszerben a tagállami információgyűjtési és monitoring kezdeményezések konszolidációja (lásd jó gyakorlat portálok, adatbázisok, tudásportálok és –bázisok konszolidálása: összevonás, főigazgatóságokat átvágó közös fejlesztések kezdeményezése)</p> <p>4) szakpolitikák összehangolása: az Európai Bizottság Főigazgatóságainak szintjén példamutatás a szakpolitikák nagyobb fokú összehangolására.</p> <p>A hazai politikai szinten való sikeresebb érvényesítése érdekében a fenti elemzés és a szakértői interjúk alapján a következő javaslataink vannak:</p> <p>i) kormányzati koordináció és stratégiai monitoring kereteinek megerősítése: Miniszterelnöki Hivatal (továbbiakban: MeH) szinten kiemelt és hatékony koordináció.</p> <p>ii) jobb kormányzás csomag bevezetése: egy átfogóbb közigazgatási reform részeként az EU elvárások és stratégiai célok, mint külső fegyelmező erő, hatásos érvényesítése.</p> <p>iii) jobb kormányzás csomag következetes végrehajtása: átfogó kormányzati irányítási és monitoring hatáskör egyértelmű delegálása (MeH speciális részleg), feladat- és eredmény-orientált új közösségi menedzsment megoldások adaptálása (minisztériumok), intézményi szintű akciótervek kidolgozása és végrehajtása (minisztériumok, állami hivatalok), ennek keretében a számonkérhetőség és átláthatóság növelése az állami intézmények működésében (minden költségvetési pénzből</p>
--	---

	<p>működő kormányzati intézmény).</p> <p>iv) a középtávú politikai hasznok és előnyök tudatosítása: jobb kormányzáshoz kapcsolódó intézkedések fontosságának és hatásosságának tudatosítása vezető döntéshozók körében (pl. a választásokat követően felálló kormány vezetői szintű döntéshozói számára szakmai konferencia szervezése a jobb kormányzás és az adminisztrációs terhek csökkentésének sikeres nemzetközi/ európai gyakorlatairól, a kapcsolódó politikai hozadékokról). Javasolt vendégországok: Litvánia, Bulgária, Észtország.</p>
<p>12. Milyen jó gyakorlatokat érdemes megfontolni adaptálni hazai környezetben a poszt-lisszaboni stratégiai prioritások erősebb érvényesülése érdekében? Melyik az a max. öt kiemelt beavatkozás, amelyek végrehajtása hozzájárulhat a fenti cél eléréséhez?</p>	<p>Az európai gyakorlat, az egyes tagországok esetében bemutatott jó példák (lásd 1. fejezet), illetve a szakértői interjúk nyomán a következő ajánlásaink vannak a hazai közegben is adaptálható és adaptálandó beavatkozásokra.</p> <p>1. Jobb kormányzás program kidolgozása és következetes végigvitele (egy átfogóbb közigazgatási reform kezdő/pilot -programjaként) Végrehajtás időzítése/ időtávja: azonnal/ középtáv Megvalósítás kockázata: közepes (kiemelten, kormányzati intézmények ellenérdekeltsége, lásd minisztériumok)</p> <p>2.Hatékony és eredményes versenypolitika kibontakozásának támogatása Végrehajtás időzítése/ időtávja: folyamatos / hosszútáv Megvalósítás kockázata: alacsony</p> <p>3. Az adminisztratív terhek csökkentésére irányuló átfogó kormányzati terv kidolgozása, világos kommunikációja és végrehajtásának megkezdése (benne minisztériumi szintű, számszerűsített vállalásokkal) Végrehajtás időzítése/ időtávja: azonnal/ középtáv</p>

	<p>Megvalósítás kockázata: közepes (kiemelten, következetes és hatékony központi irányítás és koordináció hiánya)</p> <p>4. Hálózatos iparágak liberalizációjának elkötelezett végig vitele (kiemelten, villamosenergia piac, vasúti árufuvarozás és személy-szállítás, postai szolgáltatások)</p> <p>Végrehajtás időzítése/ időtávja: folyamatos/ középtáv</p> <p>Megvalósítás kockázata: magas (kiemelten, ágazati érdekcsoportok aktív és eredményes szerepe, magas szintű kormányzati elkötelezettség hiánya)</p> <p>Az itt javasolt lépésekről részletesebben lásd 4. fejezet.</p>
<p>13. Milyen jó gyakorlatok átvétele ajánlott a poszt-lisszaboni stratégiai prioritások ismertetése és a hazai civil/szakmai kontrol erősítése érdekében?</p>	<p>A társadalmi (szakmai, civil és média) kontrol és részvétel megerősítésére a következő javaslataink vannak:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) a meglévő partnerségi és konzultációs intézmények, megoldások feltérképezése és értékelése (a meglévők használata előtt tornyosuló akadályok azonosítása és elhárítása), ii) új információszolgáltatási, konzultációs és egyéb partnerségi csatornák feltárása, illetve, innovatív (papír- és web2-alapú) megoldások és eszközök alkalmazása, iii) jól célzott képzés és tréning a kormányzati képviselők számára a partnerségi megoldások jó gyakorlatairól és előnyeiről, iv) Minisztériumok e téren való versengésének ösztönzése (yardstick competition), 'Kiváló partnerség' kormányzati díj alapítása és kiosztása. <p>Emellett fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy számos lépés kezdeményezhető az átlátható és számon-kérhető kormányzati imázs kialakítására – néhány, részleteiben még kidolgozandó ötlet:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) a(z elektronikus) kormányzati szolgáltatások

	<p>elérhetőségének és minőségének javítása</p> <p>ii) az információs szabadság törvény előírásainak való megfelelés központi kormányzati monitoringja (MeH), a meg nem felelés szigorú és következetes szankcionálása (MeH)</p> <p>iii) mindezek széles körű nyilvános kommunikációja.</p> <p>Az itt javasolt lépésekről részletesebben lásd 4. fejezet.</p>
<p>14. Látja-e szükségét a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia átfogó módosításának?</p> <p>Ha igen, milyen vonatkozásban?</p>	<p>Összességében: Nem látjuk indokoltnak a LS átfogó módosítását.</p> <p>A stratégiai prioritásként kiemelt négy fő terület (energetika/klíma, vállalkozások/KKV, K+F és innováció, munkaerőforrások fejlesztése/foglalkoztatás) továbbra is szükséges és megfelelő prioritások.</p> <p>Ezek közötti súlyok változtatása azonban indokolt – annak függvényében, hogy az egyes területeken eddig milyen előrelépések történtek az egyes tagállamokban és közösségi szinten, illetve attól függően, hogyan változnak (erősödnek/gyengülnek) a tagállamok egyes beavatkozási területekhez kapcsolódó preferenciái.</p> <p>Közösségi szinten a foglalkoztatási és az energetikai/„zöld” kihívások erősödő szerepét és nagyobb súlyát valószínűsítjük (lásd energiahatékonyság, innovatív „zöld”/ alacsony energia-igényű technológiák). Ugyanakkor az üzleti környezet fejlesztésével kapcsolatban várakozásaink szerint jobban szóródik majd az egyes tagállamok álláspontja: az e területen élenjáró országok kisebb hangsúllyal, a reform-intézkedésekben elmaradók esetében korábbanál nagyobb stratégiai fókusszal.</p> <p>Részletesebben lásd 4. fejezet.</p>

BEVEZETŐ

Az Európai Unió 2000-ben elindított növekedési és versenyképességi stratégiája, az ún. Lisszaboni Stratégia (továbbiakban: LS), 2010-ben zárul, jóllehet nem ilyen névvel, és nem teljesen az eredeti stratégiai tartalommal (lásd 2005. évi felülvizsgálat és az ennek nyomán elfogadott Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia). Az új időszakra vonatkozó, közösségi szintű stratégiai tervezés és prioritás-kijelölés már kezdetét vette. Az elmúlt tíz évben tett előrehaladás, különösen a lisszaboni stratégia félidei felülvizsgálata során kiemelt prioritás területeken felmutatható előrelépések (vagy éppen ezek hiányának) feltérképezése, az eredmények értékelése nélkülözhetetlen az eredeti stratégiai szándékok és célkitűzések sikerességének megítéléséhez, a 2010-et követő időszak európai stratégiájának (lásd továbbiakban: poszt-lisszaboni stratégia, PLS) kidolgozásához. Jelen kutatás a közösségi szinten 2011. első felében esedékes elnökségi szintű stratégiai döntések meghozatalának támogatására irányul. A kutatás keretében végzett leíró elemzés és kvalitatív gyorsértékelés érdemi módon járulhat hozzá a hazai, tagországi mandátum kidolgozásához, a leendő magyar EU elnökség (2011) professzionális munkájához.

Ez a háttéranyag a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (továbbiakban: NFÜ) megbízásából készült. A kutatás tárgya: a PLS egyik lehetséges stratégiai prioritásának, az üzleti környezet fejlesztésének közösségi és hazai szinten 2005-2009 időszakban felmutatható eredményeinek feltérképezése és értékelése.

Az elvégzendő kutatási feladatokról első körben 2009 júliusában egyeztetett a Budapest Intézet és a Megrendelő. A Megrendelő ekkor rögzítette a kutatási területet (lásd üzleti környezet fejlesztése), meghatározta azokat a kutatási kérdéseket, melyekre választ vár a külső szakértőktől. Ugyanekkor ismertette a tervezett ütemezést, illetve jelezte együttműködési szándékát (feladatok, munkamegosztás). A megrendelő kezdeményezése nyomán a szakértői megbízás a tervezett menetrendhez képest csúszással, várhatóan 2010. végén zárul. A háttéranyag leadását követően – reményeinek szerint - szakértői szintű egyeztetésre lesz lehetőség a párhuzamosan futó elemzések eredményeinek megvitatására és a szakértői álláspontok egyeztetésére. Továbbá, a Megrendelő szakmai konzultáció lehetőségével kíván élni 2010. június 30-val zárólag. A kutatásban résztvevő szakértők:

1. táblázat: Projektcsapat

Kutató	Felelősség, feladat
Reszkető Petra	projektvezető (szakirodalom, EU szakpolitika-alkotás, kvalitatív értékelés, interjúk)
Váradai Balázs	senior kutató (Delphi módszer, fejlesztéspolitika, értékelés)
Scharle Ágota	senior kutató (szakirodalom, nemzetközi gyakorlatok)
Szőke Bálint	kutató asszisztens
Tóth István János	külső minőség-ellenőr

Vizsgálataink kiinduló pontját alapvetően a nemzetközi és hazai dokumentumok, mikrogazdasági

indikátorokat tartalmazó adatbázisok, illetve hazai szakértőkkel végzett strukturált mélyinterjúk adják. A projekt során a következő módszertanokra hagyatkoztunk:

- szakirodalom másodelemzése, a vonatkozó elméleti és empirikus kutatások eredményeinek feltérképezése (lásd intézményi közgazdaságtan, fejlődés-gazdaságtan, versenyképesség irodalom; forrásokról részletesebben – lásd forrásjegyzék)
- közösségi és tagállami kormányzati stratégiai dokumentumok elemzése, kapcsolódó célok, indikátorok és intézkedések listázása és gyorsértékelése (dokumentumok felsorolása – lásd Függelék A.1)
- elérhető, nemzetközi, aggregált adatok és indikátorok másodelemzése (adatok forrásairól részletesebben – lásd Függelék A.2)
- referencia-országok körében végzett kvalitatív értékelés (tagállami intézkedések áttekintése és elemzése): szakértői műhely, ötletrohamozás és strukturált mélyinterjúk kormányzati és üzleti szféra szakértőinek körében.

Referencia országok: Ausztria, Észtország, Lettország, Szlovénia, Szlovákia.

Tanulsgul szolgáló országok: Írország, Portugália, Litvánia

Itt fontos utalni arra, hogy a közösségi szintet érintő vizsgálati kérdések válaszai során elsősorban meglévő dokumentumok és adatok/indikátorok másodelemzésére, a referencia-országokat illető és a hazai vonatkozású kérdések körében pedig ezen túlmenően kvalitatív értékelési módszerekre hagyatkoztunk. Mindemellett, több kérdés esetében az általunk adott válaszok további, részletes vizsgálatok kiinduló pontjaként értelmezendők – lásd brüsszeli és más szakértők körében végzett szélesebb körű interjúk, kérdőívezés; a parciális hatások és szakpolitikák közötti valós szinergia és átcsordulási hatások becslésére mikroszintű, idősoros adatok elemzése.

A következő fejezetek tagolását a megrendelő által megadott vizsgálati kérdések vezérelték (1-4. fejezet). A csatolt függelékek tartalmazzák a projekt háttéranyagait: így a vonatkozó főbb közösségi és hazai kormányzati stratégiai dokumentumok listáját (A.1 Függelék), a különböző, kapcsolódó nemzetközi rangsorok háttéradatait; az Európai Bizottság ország-értékeléseinek összefoglalását (A.2 Függelék); az üzleti környezet fejlesztése céljából kezdeményezett intézkedések listáját a kiválasztott referencia-országokban és Magyarországon (A.3 Függelék), valamint a módszertani mellékletet (Függelék A.4).

1 LISSZABONI STRATÉGIA EREDMÉNYEI

1.1 Vizsgálati kérdések

- Hogyan értékelhetőek átfogóan a Lisszaboni Stratégia eredményei? Melyik az a max. öt legfőbb eredmény, amelyet a Lisszaboni Stratégia keretében 2000 óta elért az Európai Unió?
- Melyek azok az előrelépések, amelyekre a Lisszaboni Stratégia nélkül nem kerülhetett volna sor?
- Melyek azok a fejlesztési szükségletek, amelyek a Poszt-Lisszaboni Stratégia nélkül nem megvalósíthatók?
- Szükség van-e az üzleti környezet szakterületnek a Poszt-Lisszaboni Stratégiába való bevonására?
- Melyek azok a kihívások a szakterületen, amelyeket a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia prioritásai közé kellene sorolni?
- Melyek azok az elemek e kihívások esetében, amelyeket a szakterület önmagában nem –csak más szakterületekkel együttműködve– képes kezelni?

1.2 Összeurópai helyzetkép

2005. március 22-23-i Európai Unió csúcstalálkozó következtetése a következő megállapításokkal indul: „Öt évvel a lisszaboni stratégia elindítása után, az eredmények vegyesek. Tagadhatatlan előrelépések mellett, számos gyengeség és egyértelmű késedelmek látszanak ... - érdemben újra kell indítani a lisszaboni stratégiát és újra-fókuszálni a növekedési és foglalkoztatási célokat késedelem nélkül.”¹ (EiT 2005). Ez a felismerés szülte a közösségi szintű stratégiai felülvizsgálatot az évezred közepén. A stratégiai felülvizsgálat a prioritás területek szűkítésével, ezekhez kapcsolódóan konkrét számszerűsített célok kijelölésével, és közösségi szintű intézkedések listázásával, valamint tagállami szinten végrehajtandó intézkedésekre való ajánlásokkal végződött.

Jóllehet mindez 2005-2006 fordulóján történt, strukturális politikákról lévén szó, az időközben kezdeményezett beavatkozások hatásairól igen nehéz tényszerű, adatokkal is alátámasztott értékelést adni. Egyrészt, a kivitelezett strukturális reformok várt hatásai – természetüknél fogva - időben elhúzódnak. Másrészt, megfelelő (azaz, megfelelő módszerrel és pontossággal gyűjtött) mikroszintű (azaz, vállalati) statisztikai adatok hiányában igen nehezen azonosíthatóak és tesztelhetőek bizonyos összefüggések. Harmadrészt, még ha adótnak is vehetnénk a fenti két feltételt, ezek a részletesebb, kvantitatív vizsgálatok meghaladnák jelen vizsgálat idő- és forráskorlátait.

Mindazonáltal, szemléltetésképp álljon itt néhány fejlemény az Európai Unióról. Az alább közölt stilizált

---

¹ „Five years after the launch of the Lisbon Strategy, the results are mixed. Alongside undeniable progress, there are shortcomings and obvious delays.... - it is essential to relaunch the Lisbon Strategy without delay and re-focus priorities on growth and employment.”
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/84335.pdf

tények forrása az Európai Bizottság által évente megjelentett Európai Versenyképességi Jelentés (EC 2009e), amennyiben más, konkrét hivatkozást nem jelenítünk meg:

1. egy főre eső (átlag) jövedelemkülönbség az EU és USA között nem csökkent az évtized végére,
2. egy foglalkoztatottra eső éves ledolgozott óraszám különbözet az EU és USA között nem csökkent (megjegyzés: ez magyarázhatja részben az 1. pontot is, és további vizsgálatot érdemelne),
3. egy főre eső jövedelem szóródása nőtt az Európai Unió tagországai körében,
4. (ledolgozott munkaóránként mért) munkaerő-termelékenység növekedésének különbözete az EU és USA között az évtized közepéig nőtt, majd csökkenni kezdett,
5. munkaerő-termelékenység mutatók konvergálnak az európai tagországok között,
6. újonnan csatlakozó országok körében a (munkaerő-)termelékenységben mért hátrányt Észtország, Lettország, Litvánia és Szlovákia dolgozta le jelentős módon,
7. az innovációs mutatók és a munkaerő-termelékenységi mutatók erősen korrelálnak az európai országok körében – azaz, jobb innovációs teljesítményt mutató országok produktívabbak is (pl. CZ, EE, LT - részletesebben lásd EC 2008a),
8. az EU és az USA innovációs teljesítménye közötti rés erőteljesen szűkült az évezred közepéig, majd ez a közeledés lelassult ([European Innovation Scoreboard 2008](#)),
9. az USA növekedési többletének magyarázatában nagyobb szerepet játszanak *nem* munka és tőke-tényezők, mint az EU-ban – azaz, a teljes tényező termelékenység növekedése nagyobb mértékben magyarázza a növekedési rátát az USA-ban, mint az EU-ban (O'Mahony et al., 2008).

Fontos megjegyezni, hogy a fenti felsorolás közel sem annak bizonyítéka, hogy a lisszaboni stratégia vezetett (vagy éppen nem vezetett) ezekhez a fejleményekhez. A fentebbiek önmagukban nem erősítik meg, és nem is cáfolják a közösségi stratégia indokoltságát és eredményességét, ez további, e projekt idő és forrás-keretén túlmenő részletes vizsgálatokat igényelne. Mindazonáltal, érdemes végigtekinteni ezt a listát, hiszen arról mindenképpen összefoglalást ad, hogy hol tart az európai közösség globális összehasonlításban.

Ugyanilyen jelzésértékű lehet a különböző nemzetközi rangsorok él rajában, azaz a vizsgált országok első tíz százalékában, végzett európai tagországok köre (vö. a lisszaboni stratégia eredeti célkitűzéseként Európa legversenyképesebb régióvá tétele).

2.táblázat Nemzetközi rangsorokban élcsoporthoz vezető EU tagországok, 2009

NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGI RANGSOROK		
World Economic Forum (131 ország)	International Management Institute (57 ország)	World Bank – Doing Business 2009 (57 ország)
Dánia	Dánia	Dánia
Svédország	Svédország	Svédország
Finnország		Finnország
Egyesült Királyság		Egyesült Királyság
Németország		Németország
Hollandia		Írország
		Észtország
		Belgium

Forrás: WEF (2009), IMD (2009), World Bank (2009), az egyes rangsorolásról pontosabban lásd Függelék A.2 .

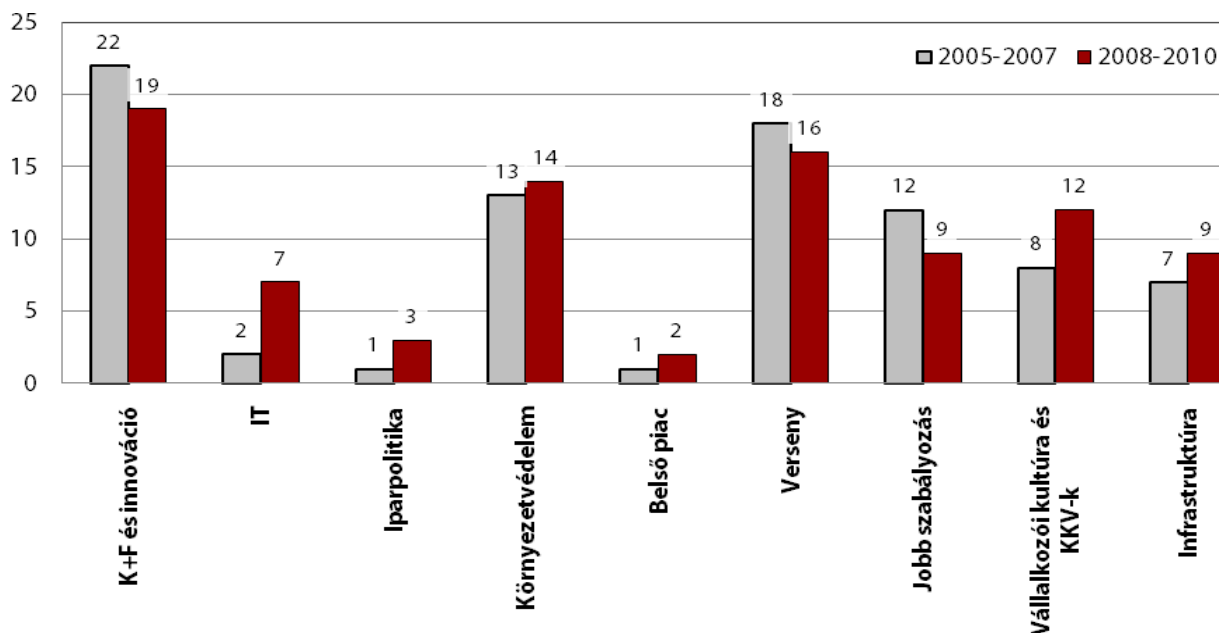
Megjegyzés: Vastag kiemeléssel a tartósnál élcsoporthoz, azaz az adott vizsgálat bevonott országok első 10 százalékába, tartozók jelölve, vizsgált időszak 2005-2009, WEF mutató esetében itt 2007-2009.

A versenyképesség fogalmával, mérésével, illetve a fenti indexekkel szembeni kritikák és fenntartások ismerete mellett is (erről bővebben lásd Kaplan 2003, Krugman 1994), elgondolkodtató, hogy 2005-2009 között érdemben nem bővült a teljesítmény alapján felső tíz százalékban végzett EU tagországok köre. Dánia és Svédország biztos befutó mindhárom (különböző koncepciójú és módszertanú) elemzésben; másik három ország (Finnország, Egyesült Királyság, Németország) pedig tartósnál jól teljesít a WEF és a Világbank Doing Business rangsorolásában.

Mindezek után érdemes áttérni arra, milyen konkrét lépések születtek Brüsszelben, illetve az egyes tagállamokban a két végrehajtási periódusban. Míg a 2005-2007. között a legtöbb tagállam a nemzeti stratégiák és az ebből következő reformprogramok kidolgozására és a végrehajtás megkezdésére koncentrált, érdemben a legtöbb (célzott) beavatkozás a 2008-2010. közötti időszak eredménye.

Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy a tagországok legalább felében mely területek jelentek meg fő kihívásként az egyes nemzeti akcióprogramokban: K+F és innováció, verseny, illetve környezetvédelem/klimaváltozás. Gyakoriságot tekintve ezeket követik a jobb szabályozás és a vállalkozói kultúra/KKV-k támogatása mint fő kihívás. Az utóbbi esetében az idő haladtával egyre több tagországban.

1.ábra Áttekintés az EU tagállamok nemzeti reformprogramjaiban azonosított fő mikrogazdasági kihívásokról, 2005-2010

Megjegyzés: Azon tagországok száma, melyek az adott területet fő kihívásként azonosították (EU27)

Forrás: EC (2009c)

Ez felveti a kérdést: vajon azokon a beavatkozási területeken, melyeket kevesebb ország jelölt meg 2008-ban, mint 2005-ben, előrehaladás történt a köztes időszakban, és ezért bukkantak fel ritkábban nemzeti reformprogramokban azonosított stratégiai kihívásként. Ez három terület esetében releváns kérdés: K+F és innováció, versenyző piacok, illetve jobb szabályozás.

A K+F és innováció kérdésköre egy különálló vizsgálat tárgya, így itt nem foglalkozunk vele. A verseny fokozása az európai piacokon, valamint a jobb szabályozás alkalmazása és kiterjesztése a tagállamok között annál inkább esik vizsgálódásunk fókuszába.

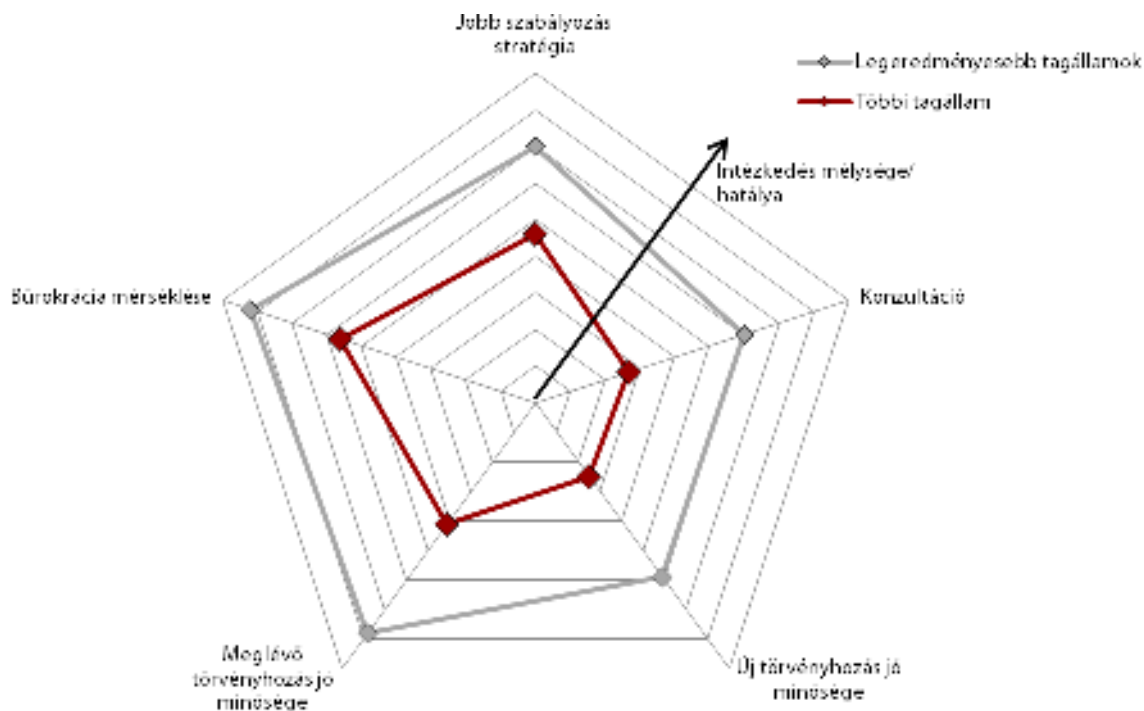
'Jobb szabályozás' /better regulation/

1992-ben az akkori brit elnökség nyomására az európai közösség vezetői különös figyelemmel tárgyaltak a közösségi szabályozás minőségéről ennek gazdasági jelentőségéről. Közleményükben megállapították, hogy a közösségi szabályozás minőségének javítása kulcsfontosságú az európai üzleti környezet versenyképessége tekintetében, ezért összehangolt lépéseket kell tenni mind közösségi, mind tagállami szinten (Mandekern, 2001). Miközben például az Egyesült Államokban, Kanadában az 1990-es évek közpolitikai napirendjét egyre inkább szabályozási reformlépések uralták az ún. 'okos szabályozás' (*smart regulation*) és 'jó/hatékony kormányzás' (*good/efficient governance*) jegyében, Európában mintegy tíz év telt el az edinburghi

csúcstalálkozót követően, amíg az első, közösségi szintű konkrét kezdeményezés megszületett. (A nemzetközi fejleményekről bővebben - lásd OECD 2002, 2003, 2005a, 2005b, 2006, 2007, 2008a). Jóllehet már 1995-ben elkészült egy független szakértői jelentés (Molitor Jelentés, EC 1995), mely a közösségi jogszabály-alkotás és az ebből fakadó adminisztráció terén azonosított jelentős egyszerűsítésekre lehetőséget adó elemeket és területeket, az európai közösségi szintű kormányzás koncepciózus újragondolása, a közösségi szintű jogszabály-alkotás gyakorlatának felülvizsgálata, mindezekkel kapcsolatos érdemi lépések a 2000-es évekig vártak magukra. Jóllehet az európai kormányzási modell felülvizsgálatáról született fehér könyv (EC 2001) nyomán közösségi szintű akcióterv és ajánlások is születettek (lásd EC 2002a, 2002b, 2002c), igazi fordulatot véleményünk szerint, számos kritika ellenére a lisszaboni stratégia felülvizsgálata erősen sarkallta. Az üzleti környezet fejlesztésére leginkább hatással lévő területen, így az immáron szakzsargonná vált 'jobb szabályozás' terén, a *commune acquis* egyszerűsítése és a közösségi jogszabályokból fakadó adminisztratív terhek csökkentése érdekében a 2006. év hozta meg az áttörést (lásd EC 2005d, 2006, 2007a, CoE 2005, 2006). Ekkor kerültek a döntéshozók elé olyan közösségi szintű akciótervek és –programok, melyek nyomán mára már konkrét lépések is felmutathatók.

Az alábbi ábra a jobb szabályozást térnyerését szemlélteti az EU tagországai körében. Jól látható, hogy az egyes reformelemek mentén igen markáns különbségek figyelhetők meg az élenjáró és az e területen „megfontoltan haladó” tagországok között. A jogszabályanyagok átvilágítása, egyszerűsítése és minőségének javítása, illetve a kormányzati konzultációs/ partnerségi megoldások tekintetében mutatkozik meg legjobban a különböző sebesség.

2. ábra Jobb szabályozás térnyerése az Európai Unióban

Forrás: EC (2009c)

Versenyző európai piacok

Az integrált európai /belső piac és a versenyző európai piacok kialakításának céljai egymást kölcsönösen előfeltételező és egyben erősítő célkitűzések. Ennek ellenére (és ettől függetlenül) az EU tagországok igen különböző hangsúlyokkal és stratégiai fontossággal kezelik az európai integráció eme két kulcselemét (és a kapcsolódó szakpolitikákat – lásd pl. versenypolitika, iparpolitika, ágazati szabályozási politikák)

A területen elért eredmények nehéz átláthatóságának egyik oka, hogy sem közösségi szinten, sem tagországok körében nem kerültek terítékre konkrét, számszerűsített célok és ezekhez kapcsolódó, egyezményesen elfogadott indikátorok (vö. K+F intenzitás mutató(k), adminisztrációs költségterhek és ezek mögötti egyezményesen elfogadott módszertan).

Az egységes belső piac fejlődését az első időszakban igen egyszerűen követték nyomon – lásd a vonatkozó, közösségi ágazati jogszabályokat és jogszabálysomagokat határidőben átültető tagországok számának, illetve a nem szabályszerű megfelelés eseteinek regisztrálása és szankcionálása (pl. közösségi szintű éves jelentés(ek) a tagországok jogalkalmazásáról, a szabálytalanságokról és a kapcsolódó brüsszeli vizsgálatok eredményeiről – lásd EC 2007b, 2009g).

Ez a 'jogi monitoring' persze árulkodik az egyes tagországokban tett első lépésekről (vagy éppen ezek hiányáról), azonban nem szolgál érdemi információval az érintett szektorok és szolgáltatási szegmensek tényleges piaci integrációjáról. Ennek orvoslása és érdemi szakpolitikai/szabályozási monitoring keretének és módszerének kidolgozása jóllehet megkezdődött olyan szektorok esetében, melyek európai léptékű piaci integrációjáról döntés született (így pl. kiskereskedelem, elektronikus távközlési piac, árampiac, gázpiac, áru fuvarozási piac, szolgáltatások piaca éppúgy, mint a pénzügyi szolgáltatások piaca – erről bővebben lásd EC 2008c), azonban még számos teendő még a következő időszakra tolódott. Így például jó irányba tett lépés és a jövőben erősítendő a szorosabb és intenzív együttműködés az OECD szabályozási reformmal és hatáselemzési módszertan fejlesztésével foglalkozó szakértőivel. Ugyancsak méltánylandó, hogy az ún. piaci monitoring kezdeményezés több, szektor-specifikus elemzéssel egészüljön ki a jövőben. Itt kiemelten fontosnak látnánk a hálózatos iparágak integrációs folyamatainak rendszeres elemzését és értékelését. (Úgy is, hogy ezek eredményes piaci monitoringja több főigazgatóság sikeres együttműködését előfeltételezi – lásd belső piaci ügyekért és energetikáért/közlekedésért felelős főigazgatóságok közös fellépése).

A versenypolitika és az egyes tagállamok versenyszabályozásért felelős intézményének értékelését adja az ún. Global Competitiveness Review 2005 óta nyilvánosság elé kerülő intézményi rangsora (2008-2009. évi rangsorokat lásd Függelék A.2) A független szakértői értékelés szerint, az európai tagországok folyamatosan javuló besorolást kapnak. Egyrészt az újonnan csatlakozott országok versenyképességei húzzák fel ezt a pozitív trendet (lásd közép-kelet-európai országok 'jó' besorolása, illetve javuló besorolása), másrészt egyes régi tagországok versenyképességüknek megbízhatóan jó, illetve szintén javuló megítélése (lásd Egyesült Királyság és Spanyolország). Emellett nem elhanyagolható az a kritika, melyet az Európai Bizottság Versenyügyi Főigazgatósága kapott a legutóbbi értékelésben (lásd Függelék A.2). Az értékelők a Főigazgatóság 'lányhuló' szigorával és kevésbé pro-aktív hozzáállásával magyarázták a romló osztályzatot (GCR 2007, GCR 2009).

A verseny-barát ágazati szabályozások teljes körű bemutatása, hatásaik (amennyiben megfigyelhetőek) értékelése meghaladja az elemzés (Megrendelő szabta) határait, három fejleményre mindazonáltal fontos felhívni a figyelmet:

1. A közösségi Pénzügyi Akcióterv nemrég lezárt *ex post* hatáselemzése szerint, az európai banki és értékpapír piacok jelenlegi működésében jelentős előrelépést hoztak az integrációt célzó akcióterv, majd az azt követő, 2005. évi fehér könyv intézkedései. Mi több, a pozitív hatás még a pénzügyi válság ellenére is kimutatható (erről bővebben lásd Malcolm és szerzőtársai, 2009).
2. A szolgáltatási irányelv elfogadásának hosszas és körülményes története, az egyes tagországok részéről „kikényszerített” engedmények (lásd hatáskör hathatós szűkítése, pl. jegyzők kivétele), eleve megkérdőjelezi az igazi „piactörő”-nek szánt keretszabály eredményességét és hatásosságát (erről bővebben lásd Business Europe, 2008). Az mindenesetre biztató, hogy a 2009. év végi határidő a nemzeti joganyagokba való átültetésre a tagországok túlnyomó többségében teljesült. Ezt követően kérdéses és a tagállamok kezdeményezéseinek összehangolásán múlik, hogy az irányelv alkalmazása

milyen valós eredménnyel és hatással jár majd. Az Európai Bizottság felismerte ezt, és számos kezdeményezéssel - pl. útmutatóval (EC 2007d), a tagállamok közötti 'relatív verseny' serkentésével (lásd Internal Market Scoreboard, EC 2009b) és ajánlással (EC 2009f) – ösztökéli és támogatja a tagállamokat. Itt az új stratégiai ciklus egyik feladata lehetne egy példamutató közbenső értékelés lebonyolítása.

3. Az elmúlt évtized a hálózatos iparágak piacnyitásának és európai szintű liberalizációjának ambiciózus célkitűzésével indult. Szakértői elemzések szerint az ebből adódó növekedési többletek kibontakozásához azonban még jó néhány akadályt kell elhárítania a tagországok kormányzatainak, a tagállami szabályozó hatóságoknak épp úgy, mint a brüsszeli bizottságnak – így például a tulajdonosi szétválasztás tényleges (és nem látszat) megoldása kiemelten az energetikában és a közlekedési szektorokban, vagy éppen az ágazati szabályozó hatóságok függetlenségének és megfelelő szakmai színvonalat támogató működésének biztosítása (erről bővebben lásd EC 2008a, 2009c).

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy más, az üzleti környezet minőségét ugyancsak meghatározó területeken is számos kezdeményezést figyelhetünk meg az évtized közepétől mind közösségi, mind tagállami szinten. A teljesség igénye nélkül fontos itt megemlíteni a következő területeket (az ezekhez kapcsolódó, kiemelten fontos kezdeményezésekről alábbiakban szólunk még):

- vállalkozások finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférése (kiemelten KKV finanszírozás), illetve vállalkozni tudás/vállalkozói kultúra tudatosítása és népszerűsítése (*entrepreneurship*)
- harmadik országokkal folytatott kereskedelem liberalizálása

illetve, mint közvetetten kapcsolódó területek:

- közlekedési infrastruktúra fejlesztése, és
- kiszámítható és stabil makrogazdasági környezet.

A lisszaboni felülvizsgálatot végzők érdeme azon felismerés megerősítése, hogy mindezek a területeken összehangolt intézkedésekre van szükség, illetve hogy egyik vagy másik terület előrehaladása szükséges, de nem elégséges lépés az európai üzleti/ vállalkozási lehetőségek kibontakozása felé.

Ha egyes tagországok szintjén nem is, összesítésben plauzibilisnek tűnik az állítás, hogy az üzleti környezet fejlesztése, mint egyik fő prioritási területként való megjelenése olyan országokban is politikai napirendre emelte ezt a kérdéskört, ahol európai hívóhangok nélkül csak esetleges és szórványos lépések történtek mindaddig. Ennek fedhetetlen, minden országra kiterjedő vizsgálata túlnyúlik jelen háttérelmézés idő- és kapacitáskorlátain (lásd pl. fókuszcsoportos vizsgálat tagországi szakértők és kormányzati döntéshozók/-előkészítők körében; illetve üzleti környezet fejlesztésére irányuló lépések áttekintése és elemzése adottságaikban hasonló, *nem* EU tagországokban).

Elgondolkoztató mindenesetre az a tény, hogy például a jobb szabályozás ügyében az adminisztrációs terhek

csökkentésének célul kitűzése és a jobb szabályozási stratégiák megalkotása terén mutatkozik legkisebb eltérés a legeredményesebb és a többi tagország között (lásd 2.ábra). A szakpolitikai ciklus eme kezdő lépéseinek megtétele nem lebecsülendő – tekintve, hogy a tagországok kritikus többségében ez megtörtént, és ezek végrehajtásának megkezdése sem váratott többnyire magára (lásd 1.3 alfejezet).

A tényeknél maradva a következőkben egy gyors áttekintést és értékelést adunk a közösségi stratégiában meghatározott és *anno* 2008-ban elfogadott feladatok (vö. EC 2007c) végrehajtásának jelenlegi állásáról.

3. táblázat Áttekintés a Közöségi Lisszaboni Stratégiában foglalt vállalások teljesítéséről

TERVEZETT AKCIÓK	MINŐSÍTÉS	MEGJEGYZÉS
Közöségi szint		
European Small Business Act (integrált megközelítés bevezetése)	●	Elfogadva Végrehajtása folyamatban
Adminisztráció terhek csökkentése (25 százalék/2012-re)	⊙	Közöségi akcióterv Végrehajtása folyamatban
Egységes belső piac erősítése, verseny fokozása a szolgáltatások piacán és a pénzügyi szektorban	●	Vonatkozó közöségi irányelvek elfogadva Végrehajtásuk folyamatban
Tagállami szint		
Szolgáltatási Irányelv egyöntetű átültetése és a végrehajtás megkezdése (2009 vége)	●	Tagállamok 2/3-a teljesítette 2009. júliusra
Nemzeti célértékek meghatározása az adminisztratív terhek csökkentésére (2008 tavasza)	⊙	Megadott határidőre csak hat, 2009 végére viszont minden tagállam teljesítette
Jobb kormányzás intézkedéscsomagok bevezetése (összhangban a közigazgatási modernizációval)	⊙	14 tagállam teljesítette ciklus végére

Forrás: EC 2009e, EC 2007c

Jelmagyarázat: ● - teljesült; ⊙ - részben teljesült; ● - nem teljesült

A fenti táblázat kiegészítéseként alább felsorolunk további, - megítélésünk szerint – fontos közöségi szintű eredményt, melyek hozzájárulhatnak a várt, kedvező hatások kiteljesedéséhez:

- 23 tagország vagy rész-területeken vagy átfogóan felmérte a vállalkozásokat terhelő adminisztratív költségeket (EC 2009c).
- Az EU közöségi akcióterve alapján megkezdett költségcsökkentő lépések az előzetes becslések szerint már 2009 végére mintegy 7,6 milliárd € összegnek megfelelő tehercsökkentést eredményeztek (EC 2009h).
- 22 tagország dolgozta ki és kezdte meg végrehajtani a nemzeti jogszabályanyagának

egyszerűsítésére irányuló stratégiai tervét/programját, és igen nagy az átfedés az egyes tagországok által kijelölt prioritásterületek között (leggyakrabban előforduló területek: adózás, jelentéstételi kötelezettségek, engedélyezés, államháztartási előírások, cégalapítás és –felszámolás, biztosítás, fogyasztóvédelem – erről bővebben lásd EC 2007b, EC 2008b),

- kormányzati intézkedések hatáselemzésére vonatkozó módszertani keretek kidolgozása, ehhez kapcsolódó képzések és más, alkalmazást ösztönző kezdeményezések indultak meg a tagországok közel felében Brüsszel ilyen irányú szisztematikus munkája és példamutatása nyomán (lásd fentebb). Jelenleg négy tagország teszi teljes körűen és elektronikusan hozzáférhetővé ezeket az elemzéseket. Érdekes mozzanat, hogy ezek közül *kettő* újonnan csatlakozott tagország (CZ, DK, RO, UK – lásd EC 2009a).
- azon országokban, ahol kormányzati iránymutatások és sztenderek kerültek kidolgozásra a társadalmi/ szakmai konzultáció és partnerség támogatására, ott ezek a keretek és az eredmények is átláthatóbbak (EC 2009d),
- 14 tagország rendelkezik 'jobb kormányzást' célzó kormányzati stratégiai dokumentummal. Az EU8 körében a következő országok fogadtak el ilyen csomagot: BG, EE, LV, LT, RO, illetve kormány szinten elfogadott adminisztrációs terhek csökkentésére irányuló akciótervet követ Szlovákia, Szlovénia. (EC 2009d)
- az Európai Unió 2008. júniusban elfogadta az ún. Európai Kis Vállalkozások Törvényt (*European Small Business Act*, továbbiakban: SBA) és a kapcsolódó akciótervet, mely közösségi és tagállami szinten tett konkrét kezdeményezéseket és ajánlásokat a kis- és középvállalkozás-központú szakpolitikák kialakítására (lásd pl. vállalkozások támogatáshoz és finanszírozási forrásokhoz való könnyebb hozzáférése, ÁFA-elszámolás és –számlázás könnyítése, késedelmes fizetések kezelése). Szinte mindegyik tagország követte és/vagy vette át teljes mértékben a vonatkozó szakpolitikai ajánlásokat (részletesebben lásd EC 2009h). Ugyanakkor itt egy közösségi szinten tett lépésre hívjuk fel a figyelmet: a 2009 elején felülvizsgált és finomított Hatáselemzési Útmutató része lett az SBA egyik kezdeményezése az ún. 'KKV Teszt' (2009a), így a közösségi jogszabálytervezetek hatáselemzésének szerves része lett a KKV-ra gyakorolt hatások külön számszerűsítése és becslése. Ezt a brüsszeli lépést négy tagország szintén megtette saját hatáskörében (BE, DK, FI, DE – lásd EC 2009h).
- 18 ország működtet 'egyablakos' megoldásokat a kormányzat és a vállalkozások közötti együttműködés támogatására, ugyanakkor átlag európai szinten csak lassan csökken a cégalapítással töltött órák száma és mindennek egyszeri fix költsége. Összesen kilenc tagország teljesítette 2009 elejére a közösségi stratégiában előírt vállalást (egyablakos rendszer bevezetése, idő és költségek kímélése – erről bővebben EC 2009h).
- kisebb eredmény, hogy 6 tagországban szerves része a vállalkozási ismeretek az általános és középfokú oktatásnak (ES, FI, IE, CY, PL, UK), három újonnan csatlakozott tagállam pedig épp ebben az időszakban készít elő vagy éppen vezet be ilyen új tantárgyat (CZ, EE, LT). Erről bővebben lásd (EC 2009c).

Mint látható a fentebbi intézkedések zöme a 2008-2009 időszak terméke. Hatásuk jórészt csak időben elhúzódva, a következő években lesz megfigyelhető. Az a tény mindenesetre, hogy a tagállamok többségében egyszerre történtek lépések, és nem egy, hanem számos, egymáshoz kapcsolódó területen elemzői szempontból különösen izgalmassá teszi a következő időszakot.

1.3 Helyzetkép a referencia-országokban

Ebben a részben a referencia-országgént kiválasztott tagállamok kapcsolódó intézkedéseinek gyors leíró elemzését adjuk. Referencia-országaink a következők: Ausztria, Észtország, Lettország, Szlovénia, Szlovákia; Tanulságos esetként pedig Írország, Litvánia és Portugália szolgál. Az itt hivatkozott intézkedések teljes körű és részletes listája és az országok kiválasztási módszerének leírása a függelékekben található (lásd Függelék A.3 és A.4). Az egyes tagállamok intézkedéseinek összegyűjtése során a nemzeti akcióprogramokban, azok éves jelentéseiben, valamint az Európai Bizottság MICREF adatbázisában rögzített információkra hagyatkoztunk.

A kiválasztott referencia-országok csoportja igen hasonló stratégiai hangsúlyokat tett és a már megkezdett/életbe léptetett intézkedések között is igen nagy az átfedés. Fontosabb megfigyeléseink:

- minden egyes elemzett ország esetében kiemelt prioritás volt az olcsóbb/hatékony kormányzás keretfeltételeinek megteremtése, az üzleti szektort érintő szabályozási környezet egyszerűsítése/finomhangolása, az adminisztratív terhek csökkentése (lásd Függelék A.3 táblázataiban színes kiemeléssel jelölt beavatkozás csoportok),
- gyakoriságukban ezeket követik a vállalkozások finanszírozását, valamint a vállalkozói kultúra és vállalkozni tudás és készségek erősítését célzó intézkedés csoportok (lásd Függelék A.3),
- minden egyes referencia ország rendelkezik számszerűsített nemzeti célkitűzéssel és ezt megvalósító kormányzati akciótervvel/ programmal az adminisztratív terhek csökkentésére,
- minden egyes ország nagy hangsúlyt fektetett a vállalkozás-alapítás és működtetés adminisztratív kereteinek egyszerűsítésére vagy a kapcsolódó eljárások gyorsításával (AT, EE, LV, LT) vagy 'egyablakos' rendszer felállításával (IE, SI, SK).
- minden egyes országban a reformok fontos célcsoportjaként szerepelnek a KKV-k; ám a stratégiai intézkedések célzottságát tekintve ez leginkább Ausztriában, Észtországban, Szlovéniában szembetűnő.
- minden egyes referencia országban központi kormányzati szinten elfogadott és végrehajtott stratégiai dokumentum alapján történnek intézkedések a jobb kormányzás megvalósítására,
- a legtöbb országban a reformintézkedések előkészítése és végrehajtása során is ügyelnek a megfelelő egymásra épülése és végrehajtás ütemezésének összehangolására – lásd pl. eKormányzat fejlesztések összehangolása közigazgatási reformmal, az adminisztrációs terhek csökkentésével (EE, LV, LT, SI), és néhány esetben az elektronikus közbeszerzési rendszer felállításával is (AT, IE, SK).

Az alábbi táblázat foglalja össze a referencia-országokban eddig megtett lépéseket.

4. táblázat Referencia-országok teljesítménye

	Szolgáltatási irányelv átültetése	Adminisztratív terhek felmérése és közzététele	Hatáselemzések a kormányzati munkában, nyilvános hozzáférés	Vállalkozásalapítás/- működtetés és - felszámolás eljárárendi egyszerűsítése ('egyablak*')	Jobb/ hatékony kormányzást célzó intézkedések (akcióterv/program)	Elektronikus kormányzati szolgáltatások intenzív fejlesztése (G2B, G2G)	Elektronikus közbeszerzés működtetése (G2B)	Vállalkozási ismeretek/ vállalkozási kultúra a közoktatási tantervekben	KKV-k finanszírozási forráshoz való hozzáféréseinek könnyítése	KKV-k export-orientációjának ösztönzése
AT	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
EE	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
LV	✓	✓		✓	✓	✓	(✓)		✓	
SI	✓	✓	✓	✓*	✓	✓				✓
SK	✓	✓	✓	✓*	✓		✓			
IE	✓	✓	✓	✓*	✓		✓	✓	✓	✓
LT	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
PT				✓	✓				✓	
HU	✓			✓					✓	

Forrás: EC MICREF adatbázis, illetve Nemzeti Reformprogramok és Éves Végrehajtási Jelentések, 2005-2009.

Megjegyzés: Lettország esetében az EC MICREF adatbázis tartalmaz csak információt egy elektronikus közbeszerzés működtetéséért felelős kormányzati ügynökség felállításáról.

Mindezek mögött azonban valós és tanulságos történetek állnak, melyekből itt szemléltetésképp csak néhányat mutatunk be dióhéjban – tekintettel területi korlátokra.

1.4 Szemelvények európai jó példákból és esetekből

SZLOVÉNIA Egységes módszertan az adminisztratív költségek mérésére (EMMAS projekt)

A jobb szabályozási környezet kialakítása, illetve az adminisztratív költségterhek csökkentése érdekében 2007 novemberében került elfogadásra a szlovén EMMAS program, mely a költségbecslési folyamat egyszerűsítését és egységesítését tűzte ki célul. A módszertan alapja a legtöbb európai ország által már alkalmazott holland 'sztenderd költség modell' (SCM), mely az egyes jogszabályokat, vagy azoknak egy csoportját vizsgálja olyan szempontból, hogy alkalmazása mekkora adminisztrációt von maga után. Ezzel

együtt nagy előnye, hogy az egyszerűsítési javaslatok hatásait és az ezekből származó költségcsökkenés mértékét is képes számszerűsíteni. (SZK 2009)

A módszer alkalmazása során első lépésben meghatározásra került a vizsgált szabályozási köre, majd annak felmérése, hogy ezen területeken belül a vállalatoknak a jogszabályi megfelelés és az ügyintézés során milyen lépéseket kell megtenniük. Az ezekhez szükséges időt az egységköltséggel, az érintettek számával, valamint az információszolgáltatási kötelezettség gyakoriságával felszorozva kapjuk az adminisztratív költségteher számszerűsített értékét. Ezt egy előzetesen meghatározott súlyozó korrekciós taggal megszorozva pedig a szabályozás teljes terhelésére végeznek el becsléseket.

Az EMMAS segítségével felbecsült részprojektek költségcsökkentő hatásai a következőképp mérhetők (Kodra és Patekar 2008, Patekar 2008):

- az e-VEM rendszer bevezetésével (a vállalat alapítás, átalakulás, megszűnés szabályozásának egyszerűsítésével) évi 10,66 millió € megtakarítást értek el, ami a rendszer bevezetése előtti értékhez viszonyítva 75%-os csökkenést jelent.
- az adatvédelmi törvény megváltoztatásával 36 millió €.
- a külföldiek munkavállalását szabályozó törvények egyszerűsítésével évi 2,1 millió € megtakarítást értek el, a kötelező engedélyek megszerzéséhez szükséges idő pedig ötször rövidebb lett.
- a közbeszerzési eljárás megváltoztatásával a szerződések elbírálásának egységköltsége 59 €-ról 5,4 €-ra csökkent.
- 2008-ban az összes megtakarítást kb. 250 millió €-ra becsülték.

A becslési rendszert a későbbiekben is alkalmazni fogják, elsősorban a 25%-os adminisztratív költségcsökkentési akcióterv 41 - már megnevezett - intézkedésének hatáselemzése során. (SZK 2009)

SZLOVÉNIA e-VEM projekt (online 'egyablakos' rendszer – EPSA díj)

Az üzleti környezet javításának, az adminisztratív terhek csökkentésének, illetve a KKV szektor támogatásának igénye hívta életre Szlovéniában az egyablakos vállalati ügyintézési rendszert. Bevezetésére két lépcsőben került sor: első körben, 2005 júliusától az egyéni vállalkozók számára tették lehetővé a gyors és egy helyben történő céges ügyintéризést, majd 2008. február 1-jétől a teljes vállalati szektor számára kiterjesztették a szolgáltatást. (SZK 2009)

A program célja minél több olyan regisztrációs pont kialakítása, ahol a cég alapítás, adatmódosítás, illetve cégek felszámolása gyorsan, egyszerűen és olcsón megvalósítható. Ennek érdekében a felállított pontokat egy ún. e-VEM információs rendszer köti össze, amelyen keresztül az ügyintézés időtartama minimálisra csökkenthető. A rendszer felállítása óta az alábbi fontosabb eredmények mutathatók fel:

- A vállalat alapítás tekintetében a szükséges időtartam az átlagos 6 hónapról 3 vagy kevesebb

napra korlátozódott.

- Mára a közel 300 regisztrációs pontot tartalmazó hálózat az egész ország területét lefedi.
- 2009 folyamán zajlott a teljes rendszer online alapra helyezése, ezáltal általánosságban tovább csökkent az eljárási idő, s egyúttal könnyebb hozzáférést biztosítottak a pénzügyi forrásokhoz főként KKV-kszáma.
- Egy online elektronikus regiszter felállítása az egyéni vállalkozásokra vonatkozó határozatok számára. Ezzel együtt megszűnt a közjegyzői kontroll kötelezettsége is.

Kodra-Patekar (2008) által közölt becslés szerint a program összesen évi 10,66 millió € megtakarítást biztosít, mely a rendszer bevezetése előtti értékhez képest 75%-os csökkentést jelent. Fogadtatása nemzetközi viszonylatban is pozitív volt, a program 2007-ben kiérdemelte az Európai Közszektor Díjat (EPSA 2007), 2009-ben pedig az ENSZ Közszoigálati Díját (UN 2009).

LITVÁNIA   Jobb Szabályozás Kormányzati Program (BR Programme)

Litvániában a 'jobb szabályozás' célja először 2007-ben fogalmazódott meg kormány szinten, ekkor került elfogadásra egy kormányprogram. Ez azonban még nem civil-szakmai-kormányzati együttműködésben kidolgozott alapelvek szerinti csomag volt, hanem alapvetően az OECD, illetve az EU ajánlásait követő, 25 intézkedésből álló intézkedési terv(ezet).

Komoly előrelépést a 2008-2010-es Nemzeti Akcióprogram hozott, melyben 2008. február 13-i elfogadással szerepelt a 'Jobb szabályozás program' (Better Regulation Programme) és amely a 2008-2010-es időszakra irányzott elő lépéseket. (LK 2008)

A program intézkedései három fő pillére épülnek (LK 2009):

1. sikeres végrehajtáshoz szükséges intézményi keretrendszer felállítása (ideértve a végrehajtási hatáskörök kialakítását, kapcsolódó adminisztratív/koordinációs kapacitások fejlesztését, társadalmi nyilvánosság erősítését),
2. a jogi szabályozás minőségének és hatékonyságának javítása, törvényhozás és -alkalmazás monitoringjának erősítése,
3. adminisztratív terhek és a nem indokolható alkalmazkodási képességek csökkentése.

Néhány példa az egyes pillérekhez kötődő konkrét intézkedések és kezdeményezések köréről:

- a kormányzati koordináció megerősítése, ennek érdekében Gazdasági Minisztérium felhatalmazása vezető irányítási hatáskörrel,
- egy kormányzati munkacsoport felállítása magas szintű kormányzati minisztériumi képviselőkkel és az üzleti szféra küldötteivel, melynek elsődleges feladata az üzleti szféra adminisztratív költségeinek elemzése, illetve folyamatos tanácsadás,

- elemzési/módszertani keret kialakítása, az adminisztratív terhek számszerűsítése és a kritikus területek kiválasztása,
- a vállalati fúziók és felvásárlások gyorsítása, illetve e folyamatokhoz kapcsolódó költségek csökkentése érdekében új cégtörvény elfogadása 2008 novemberében.

A program végrehajtása során fontos mérföldkő volt az állami és üzleti szféra képviselőinek részvételével, 2009. július 28-án megrendezésre került szeminárium, ahol a résztvevők áttekintették az egyes lehetőségeket, megvitatták a program kritikus pontjait és megegyeztek az akcióterv főbb célkitűzéseiben.

2008 és 2009 folyamán nyolc beavatkozási terület került kijelölésre, amelyekre vonatkozóan konkrét költségcsökkentési célokat is meghatároztak. Általános célkitűzésként lett megfogalmazva, hogy a 2007. év végén becsült adminisztratív költségterhek 10%-os csökkentését kell hoznia a 2010. évnek.

Jóllehet a végrehajtási ciklus közepén járunk a nemzeti szakértők összességében pozitívan értékelik a programot. Janelinas és szerzőtársai (2009) ugyanakkor felhívják a figyelmet arra, hogy a kormányzati lépések túlságosan a jogi keretek és eljárásrendek kialakítására koncentrálnak, és kevésbé az érintett szereplők ösztönzésére (és az ellenérdekek oldására). Így a program jelenlegi igazi kihívása a már meghozott formális lépések gyakorlatba történő átültetése, a program intézményi szinten is mérhető eredményességének fokozása.

ÉSZTORSZÁG eRészvétel ösztönzése (Osale projekt)

Észtország 2006 novemberében fogadta el az 'Információs Társadalom Stratégia 2013' című programot, mely 2007. január 1-jével lépett hatályba. A program célja, hogy konkrét lépésekkel, illetve az ezekhez szükséges általánosabb keretrendszer kialakításával ösztönözze a társadalom szereplőit az információs technológia szélesebb körű használatára.

A tervezett intézkedéseket alapvetően három fő prioritás mentén határozták meg (zárójelben a használt indikátorok célértékei, ÉK 2006):

1. egy polgárközpontú társadalom kialakítása (70%-os internet penetráció elérése 2013-ig)
2. tudásalapú gazdaság létrehozása (2013-ig az ICT cégeknek a GDP-ből való részesedését 15%-ra növelni)
3. polgárközpontú, transzparens és hatékony központi adminisztráció (az 'eService' szolgáltatással kapcsolatban 80%-os lakossági és 95%-os vállalati elégedettségi mutató elérése 2013-ig)

Az első és az utolsó pont megvalósításában játszik fontos szerepet a 2007 júliusában indított Osale elnevezésű integrált elektronikus rendszer. A projekt alapvetően három célt szolgál:

- állampolgárok és az egyes érdekcsoportok számára fórum nyújtása törvényjavaslataik, ötleteik és a kormányzatot érintő kritikáik megvitatására, illetve petíciók benyújtására,
- kormányzati konzultációkon, illetve meghallgatásokon való civil és szakmai részvétel fokozása,
- egyes törvények/jogi aktusok könnyebb és gyorsabb áttekintése és kereshetősége.

A program meglehetősen népszerűnek bizonyult a résztvevők körében. A weblap működésének első másfél évében több mint 50 konzultációt bonyolítottak le, amelyen átlagban 5000 látogató „vett részt” (az egyik legnépszerűbb konzultáción kb. 11.000 látogató működött közre!). A regisztrált felhasználók száma több mint 800, akik közül többen az üzleti szféra képviselői, így biztosítva a kormányzati szervek és az üzleti szféra közötti kapcsolatok erősödését (Hinsberg, 2009).

Végezetül, néhány tanulság, melyeket a fenti áttekintés és a szakértői interjúk alapján vonhatunk le további esettanulmányok kiinduló pontjaiként. Először is, az adminisztratív terhek csökkentése esetében a nemzeti célérték meghatározása támogatja az ügy politikai jelentőségének erősödését, ugyanakkor önmagában értelemszerűen még nem garantál az üzleti szektor és a szélesebb közvélemény számára fogható és érzékelhető eredményt – azaz egy szükséges, de nem kielégítő lépés.

Másodszor, az adminisztratív terhek érdemi csökkentése minden országban más és más stratégiát igényel. Jóllehet vannak olyan területek, melyek 'sláger' területként mindenhol visszaköszönnék (így pl. adóadminisztráció, kormányzati hivatalok felé fennálló jelentéstételi kötelezettségek, hivatali engedélyezés, cégalapítás és –felszámolás), azonban minden esetben az adott tagország feladata, hogy a számára jelentős és kivitelezhető megtakarítást hozó területeket azonosítsa, és a kapcsolódó intézkedéseket ütemesen végrehajtsa. Sikeres történetek (Észtország, Egyesült Királyság) arról is árulkodnak, hogy a közvélemény és az üzleti szektor rendszeres tájékoztatása a tervezett és megtett reformintézkedésekről, a civil és szakmai partnerekkel folyó érdemi konzultáció fontos szerepet játszik a változtatások elfogadtatása és „meghonosodása” során.

Harmadrészt, mivel intézményi reformokról van szó, melyek pozitív hatásai időben elhúzódva jelentkeznek, míg költségei azonnal, kritikus tényező a magas szintű kormányzati elkötelezettség és támogatás megléte. Az egyik fő kihívás a jobb kormányzást, kormányzati működést célzó intézkedések bevezetésekor a minisztériumok/ érintett kormányzati hivatalok intézményi ellenállásának és ellenérdekeltségének oldása. Ezen segíthet negyedrészt a rendszeres és kiszámítható tájékoztatás és kommunikáció a reformintézkedések menetéről és (rész)eredményeiről.

2 AZ ÜZLETI KÖRNYEZET SZEREPE A POSZT-LISSZABONI STRATÉGIÁBAN, A KÖZÖSSÉGI STRATÉGIA HOZZÁADOTT ÉRTÉKE

2.1 Vizsgálati kérdések

- Az üzleti környezet szakterületeken a Lisszaboni Stratégia milyen hozzáadott értékkel bírt?
- Milyen előnyökkel jár, hogy az üzleti környezet szakterületen EU-s szinten a tagállamok együttműködnek a versenyképesség javítása érdekében?
- Milyen előnyökkel jár, hogy a szakterület fejlesztési irányait más szakterületekkel összehangolja a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia?
- Melyek azok az elemek a terület kihívásai esetében, amelyeket a szakterület önmagában nem – csak más szakterületekkel együttműködve- képes kezelni?
- Szükség van-e az üzleti környezet szakterületnek a Poszt-Lisszaboni Stratégiába való bevonására?
- Mi lehet a Poszt-Lisszaboni Stratégia fő hozzáadott értéke e szakterületen? Melyek azok a fejlesztési szükségletek, amelyek a Poszt-Lisszaboni Stratégia nélkül nem megvalósíthatók?

2.2 Elméleti meglátások

Az üzleti környezet tényezőinek javítása és a versenyképesség erősítése között igen egyértelmű közgazdasági összefüggések állnak fenn. Példának véve, a vállalkozásokat terhelő adminisztrációs terheket - mikrogazdasági/vállalati szinten - egyszerűen fogalmazva: minél alacsonyabbak egy európai vállalkozást terhelő termelési és járulékos (vö. adminisztratív) költségek, az annál versenyképesebb más régiók ugyanilyen adottságú üzleti vállalkozásaihoz képest és/ vagy minél alacsonyabbak a költségekben is mérhető (monetarizált) belépési korlátok az európai piacokon, annál nagyobb eséllyel alakul ki versenyzői piac az európai szegmensekben. A piacra való belépési költségek minimális szintre való leszorítása a versenyzői piacok egyik előfeltétele.

A már európai piacon lévő vállalatok/ vállalkozások termelési és tranzakciós költségeinek csökkenése a termelékenységük javítását eredményezi, makrogazdasági szinten pedig jóléti növekményhez vezet. Más szóval, makrogazdasági szinten: minél kevesebb időt töltenek el európai vállalkozások alkalmazottjai és menedzserei az üzleti környezet helyi szabályozásából eredő adminisztratív feladatok teljesítésével, annál több eséllyel fordítják idejük és energiájuk jelentős részét produktív termelésre/ szolgáltatásra, s járulnak ezzel is hozzá az összeurópai szinten mért jövedelem növekedéséhez.

Számos nemzetközi összehasonlító kutatás támasztja alá az üzleti/ vállalkozói tevékenységek és a gazdasági prosperitás közötti, kölcsönösen pozitív kapcsolatot. Klapper és Quesada (2006) fejlett és fejlődő országok körében végzett összehasonlító elemzésükben kimutatták, hogy az ún. üzleti sűrűség (aktív népességre vetített, regisztrált üzleti vállalkozások száma) és a belépési ráta (újonnan regisztrált vállalkozások aránya az

összes regisztrált vállalkozás összlétszámára vetítve) szoros pozitív korrelációban áll a gazdasági jövedelemben mért fejlettséggel. Az üzleti sűrűség mutatói igen nagyban szóródnak az alacsony jövedelmű afrikai országok körétől (1%) kezdve a legmagasabb mutatóval rendelkező Ausztráliáig (23%). A belépési ráták ugyancsak széles tartományban variálódnak (5-20%).

Üzleti vállalkozások alapítása és megkezdése előtt álló akadályok pedig jelentősen és negatívan befolyásolják mind az üzleti vállalkozások sűrűségét, mind az újonnan belépők arányát. Mindez olyan egyszerű összefüggésekben mutatkozik meg – mint például: az eljárások számának növekedése és a (legális!) vállalkozásalapítási hajlandóság közötti negatív, valamint az alapításból eredő költségterhek és újonnan belépők közötti ugyancsak negatív korrelációk. (Klapper et al. 2006: 23).

Az üzleti környezet tényezőit boncolgatva az elemzések többnyire az alábbi elemeket emelik ki. (Klapper és Quesada 2006; Klapper 2006, Klapper és szerzőtársai 2009, Kállay et al., 2003). Megjegyzés: zárójelben az adott tényező várható (parciális) hatása az üzleti tevékenységek kiterjedtségére és fejlettségére (*entrepreneuership*) – értve ez alatt pl. a regisztrált és működő vállalkozások számát, piacra újonnan belépők számát, vállalkozások jövedelmezőségi mutatóit:

- vállalkozásalapítás szabályozásának átláthatósága és egyszerűsége (+)
- vállalkozásalapítás adminisztratív költségei (-)
- vállalkozási/vállalati hitelhez való hozzájutás egyszerűsége, ezen belül is:
  - pénzügyi keretszabályozás kiszámíthatósága kikényszeríthetősége (+)
  - pénzügyi keretszabályozás kikényszeríthetősége (+)
  - pénzügyi és finanszírozási információkhoz való hozzáférés (+)
- adott ágazatban hatályos piaci keretszabályozás kiszámíthatósága és verseny-orientáltsága (+)
- versenyszabályozás következetessége és kikényszeríthetősége (+)
- diszkriminatív eljárások a határokon átnyúló, nemzetközi kereskedelmi szabályozásban, illetve versenypolitikában (-)
- megbízható és kikényszeríthető (szellemi) tulajdonjogi szabályozás (+)
- közigazgatás hatékonysága (+)
- közszolgáltatások minősége (+)
- korrupció (-)

Alábbiakban részletesen taglaljuk az üzleti környezet európai közegben meghatározó tényezőinek erősítését/javítását célzó kormányzati intézkedések makrogazdasági hatásait vizsgáló elméleti és empirikus kutatások főbb eredményeit:

Adminisztrációs terhek csökkentése

- Az adminisztrációs terhek közösségi szintű célkitűzésének elérése (EU átlagmutató 25 százalékos

csökkentése 2010-re) jelentős többletnövekedést eredményez ne 2025-re. Lásd *ceteris paribus* 1,9 százalékos GDP növekedés, amennyiben az EU átlagában megvalósul a célkitűzés (Lejour és Rojas-Romagosa 2007).

- Szintén jelentős többlet növekedési hatása van annak, ha a tagországok egységesen, egymást erősítve tesznek lépéseket: pl. amennyiben minden egyes tagország 25 százalékkal csökkenti adminisztratív terheit 2010-re, változó mértékben ám minden egyes országban extra GDP növekedés a jutalom (Arpaia és szerzőtársai szerint (2007) – 1,3 %, Lejour és Rojas-Romagosa (2007) becslései alapján 2,1% GDP többletnövekedés az EU országok átlagában).
- Az egyes tagországok potenciális növekedési többlete jelentősen szóródik az adott országot jellemző adminisztratív terhek kiinduló értékétől függően. Az Európai Bizottság szakértőinek becslése szerint akár 2,6 százalékos növekedési többletet regisztrálhatna Magyarország 2025-ben – feltéve, hogy 2010-re 25 százalékkal csökkenti az amúgy ma igen magas bázisértéken álló adminisztratív terheit (részletesebben lásd Arpaia et al. , 2007).
- Yakovlev és Zhuravskaya (2007) nemzetközi összehasonlító elemzésükben úgy találják, hogy a dereguláció a kisvállalkozásoknál foglalkoztatottak számának növekedésével jár.
- Végül fontos itt említeni Ackerman (2009) érvelését, mely szerint az adminisztratív terhek gyakran legitim társadalmi célokat szolgálnak, így nem kellően körültekintő leépítésük akár negatív társadalmi hatással is járhat.

Piac integráció fokozása áruk/szolgáltatások piacán

- A tagországok áru-, szolgáltatás piaci és munkaerő-piaci integráció fokozása céljából tett lépései jelentős mérhető tovagyrúzó hatásokat eredményeznek (Everaert, L. 2007; Griffith R. és Harrison, R. 2004)).
- A szélesebb értelemben vett belső piaci integráció érdekében tett összehangolt együttes lépések *ceteris paribus* közel 1 százalékos növekedési többletet eredményezhetnek (Allen et al. 1998).
- Egy holland szakértői szimuláció szerint csak a szolgáltatási direktíva következetes és hiánytalan végrehajtása a tagállamok körében összeurópai szinten mintegy 0,6-1,5 százalékos növekedési többletet rejt (CPB 2007).

Specifikus közösségi befektetések (K&F, infrastruktúra)

- A tagországok K&F ráfordításainak összehangolt növekedése mintegy 1,5 százalékos növekedési többletet ígér. (Varga, J. 2006)
- Bassanini és Scarpetta (2001) OECD országok két évtizedes adatain nyugvó ökonometria elemzése szerint a kutatási és fejlesztési tevékenységek egyértelműen pozitívan hatnak a gazdasági növekedésre. Számításaik szerint az átlagos K+F intenzitás 10%-kal való megnövekedése az egy főre eső output 1,2%-kal való megnövekedésével jár. Miközben azonban az összes K+F kiadással mért kutatási-fejlesztési intenzitás hozzájárul a növekedéshez, a cikkben bemutatott regressziók szerint az *állami-közösségi* forrású K+F-ről ez már nem mondható el. Annak lehetőségét, hogy a kevésbé hatékony állami K+F kiadások inkább növekedés-generáló magánfejlesztési forrásokat szorítanak ki, akkor is figyelembe kell

venni, ha a szerzők szerint mintájukban az állami K+F kiadások esetén a katonai jellegű fejlesztések (melyek EU-szinten nem jelentkeznek) ronthatják le az összképet.

- Az infrastruktúra fejlesztések természetesen csökkentik a szállítási és termelési költségeket és vonzóbbá tesznek bizonyos (potenciális) telephelyeket, ezáltal is hozzájárulva az adott vállalatok termelékenységének növekedéséhez. Ugyanakkor ezen hatások számítása során ildomos figyelembe venni az infrastruktúra fejlesztések közvetlen (és közvetett, vö. járadékvadászatból származó) költségeit is. Így az említett pozitív hatásokat részben kiolt(hat)ják az adott beruházás megvalósításának társadalmi költségei. Égert és szerzőtársai (2009) úgy találják, hogy a hálózatos infrastruktúra fejlesztésének más tőkeberuházásokhoz képest lehet pozitív vagy negatív hozama - ez alapvetően a beruházás mennyiségétől, szintjétől és további ország-specifikus jellemzőktől függ. Számításaik szerint, az autópályahálózat bővítése például hozzájárult a növekedéshez Ausztriában, de nem úgy Spanyolországban.

Versenyélénkítés, pro-aktív versenypolitika

- Gjersem (2004) elemzésében azokat a mechanizmusokat vizsgálja, melyek révén az EU versenypolitikája hozzájárul a növekedéshez. Ezek részben összefüggnek a fent már említett hatásokkal – például a verseny erősítése a vállalatokat innovációs aktivitásuk növelésére készíti, ami hozzájárul a növekedéshez. Ám ennél is fontosabb, hogy a versenynek – a közösségi intézkedések hatására - jobban kitett szektorok (pl. távközlés) egyértelmű termelékenységi növekedést mutatnak. Ez részben abból fakad, hogy a már a piacon levő vállalatok hatékonysága nő; részben abból, hogy a versenybarát intézkedések hatására könnyebbé válik a piacon már bent levő vállalatoknál hatékonyabb, új üzleti szereplők/ szolgáltatók belépése.

Kormányzati működés átláthatósága, korrupció

- A korrupció szintje és az üzleti környezet minősége között erős, mind elméleti modellekkel (Dzhumasev 2008), mind empirikus tanulmányokkal (Saha és Gounder, 2009; Ali és Isse 2003) alátámasztott kapcsolat áll fenn. A kölcsönös összefüggést következőképp ragadhatjuk meg egyszerűen: minél nagyobbak a vállalatokat terhelő, a versenyképességet rontó közvetlen adminisztratív terhek, annál több a kísértés arra, hogy a vállalatok korrupcióval, azaz kizárólagos privilégiumok/ üzleti előnyök megszerzésével (vö. járadékvadászattal), illetve köztisztviselők megvesztegetésével javítsák pozíciójukat.
- Ez az Európai Unió esetén elsősorban a korrupciós országgrangsorokban (Transparency International 2009) rosszabb helyezéseket felmutató dél- és közép-kelet-európai tagországokat, köztük Magyarországot (46. hely) érinti ez a jelenség.
- Saha és Gounder (2009) nemzetközi összehasonlító tanulmánya szerint, egyes országok gazdasági szabadságát (tehát a verseny jogi korlátait) mérő mutató értékének javulása az adott ország korrupciós indexének csökkenésével jár együtt.
- Másfelől, mint Yakovlev és Zhuravskaya (2007) empirikusan is kimutatja, minél nagyobb a korrupció büntetlenül maradásának esélye, annál vonzóbb a bürokrácia és a politikai osztály számára, hogy

felesleges adminisztratív terheket állítsanak a vállalatok elé (vagy ne bontsák le azokat), hogy majd azok megkerüléséért korrupciós bevételekhez jussanak.

- Ugyanakkor Glaser és szerzőtársai (2004) vitatják, hogy intézményi tényezők (pl. ország-specifikus szakpolitikai döntési mechanizmusok, politikai intézmények) gazdasági növekedésben játszott szerepe megnyugtatóan tisztázva lenne.

3 HAZAI EREDMÉNYEK

3.1 Vizsgálati kérdések

- Magyarország esetében milyen specifikus hozzáadott értékkel bír az üzleti környezet szakterületen a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégiába való bekapcsolódás?
- Milyen potenciális szinergiákat lehet beazonosítani a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia és a kohéziós politika közötti koordináció terén a vizsgált szakterületen?

3.2 Hazai helyzetkép

Egy holland szakértői becslés alapján a hazai vállalkozások adminisztratív terhei a GDP 6,8 százalékára tehetők (Kox 2005). Ez a részesedés nagyobb, mint az oktatásra (5,3%), egészségügyre (4,9%), vagy akár csak a közrendre, közbiztonságra (2%) költött kiadások arányai (vö. 2007. évi költségvetési adatok, Átlátható 2009). Összehasonlításképp, ugyanez a szakértői becslés az Európai Unióban 3,8 százalékra teszi azokat a számszerűsített költségterheket, melyek átlagban terhelik a tagállamokban bejegyzett és működő vállalkozásokat. Ugyanakkor a területen tett előrelépések várható növekedési hatása nem elhanyagolható (lásd 2. fejezetben taglalt becslések eredményei, kifejezetten a Magyarországra vonatkozó becslések), még akkor sem, ha az ún. Kox becslés eredményét hazai kormányzati szakértői kör megkérdőjelezte – arra való hivatkozással, hogy a holland módszer hazai viszonyokra nem alkalmazható egy az egyben (lásd költségtételek súlyozása megfelelő Magyarország esetében). Meglátásunk szerint azonban európai szakértői körökben elfogadott módszertannal és szakmai nyilvánossággal(!) elkészült hazai felmérés hiányában a holland szakértők (mintegy öt évvel ezelőtti) becslése érdemben nem vitatható. Jóllehet időközben kezdeményezés történt a hazai felmérés hiányosságának pótlására, ennek eredményei mind a mai napig nem ismeretesek sem a szűkebb szakmai, sem a széles közvélemény számára.

Ez a felvezetés – véleményünk szerint – jó példával szolgál mind a lisszaboni stratégia, mind az üzleti környezet, mint versenyképességi tényező, hazai fontosságának és kormányzati szintű kezelésének esetére. Jóllehet számos kormányzati kezdeményezés született 2005 óta a strukturális reformok jegyében, hazai tekintetben sem a vonatkozó nemzetközi rangsorokban elfoglalt pozíció, sem az EU lisszaboni értékelése alapján nem mutatható ki egyértelmű előrelépés:

- A nemzetközi versenyképességi és növekedési rangsorokban elfoglalt ország pozíció alapján Magyarország teljesítménye nem mutat tartós javuló tendenciát - lásd WEF 2007-2009 között

hullámzó és trendjében nem javuló versenyképességi indexe, IMD 2005-2009 között romló versenyképességi besorolása, World Bank magyar üzleti környezetre vonatkozó, 2005-2009 közötti hullámzó értékelése.

- Az Európai Bizottság hazai lisszaboni előmenetelre vonatkozó értékelése rendszerint a 'korlátozott'/'mérsékelt' előrehaladás kategóriába sorolta Magyarországot a 2006-2008 között.
- Az OECD nemzetközi értékelése alapján jóllehet az árupiaci szabályozás tekintetében javult Magyarország teljesítménye (vö. PMR integrált mutató 2003. évi értékének (1,96) robusztus csökkenése 2008-ra (1,3), a vállalkozások elé gördülő akadályok tekintetében Magyarország az egyetlen EU tagország, melynek teljesítménye érdemben nem javult az elmúlt tíz év távlatában.

Elgondolkoztató, hogy a különböző koncepcióval és módszerrel dolgozó nemzetközi értékelések és rangsorolások eredményei egybecsengenek a következőkben:

- a nemzetközi rangsorok egyöntetűen kedvezőtlenül ítélik meg a kormányzat teljesítményét (IMD romló kormányzati hatékonyság alindexe, WEF intézményi hatékonyság szerinti besorolásának rosszabbodása, mely jórészt az állami intézmények körét takarja),
- az OECD szakértői egyrészt a szabályozási és adminisztratív környezet kiszámíthatatlanságának növekedésével, másrészt az induló vállalkozásokat terhelő adminisztratív költségek szinten maradásával magyarázzák a vállalkozások elé gördülő akadályok „beragadását” (Wölfl és szerzőtársai, 2009),
- ezzel összhangban Világbank felméréseinek eredményei szerint érdemi előrelépés Magyarországon közvetlenül a vállalkozás-alapítás gyorsítása, a tulajdonjog bejegyzése egyszerűsítése, és az építkezési engedélyek kiadása tekintetében mutatható ki.

Az egyes indexek és alindexek pontos értékeit és azok alakulását a 2005-2009 közötti időszakra áttekintően és részletesen a függelék tartalmazza (lásd Függelék A.2).

3.3 Reformlépések, üzleti környezet fejlesztésének stratégiai szerepe

2008-ban közösségi szinten elfogadott stratégiai irányok és célok teljesítése a tagállamok tisztas hozzájárulását is előfeltételezte. A tagállami szinten teljesítendő, kiemelten stratégiai jelentőségű feladatokat tekintve Magyarország bizonyítványa vegyes.

Az alábbi táblázat foglalja össze a hazai teljesítményt a tagországoktól elvárt kiemelt stratégiai feladatokra nézve.

5.táblázat A Közösségi Lisszaboni Stratégiában foglalt, tagállami szinten teljesítendő intézkedések végrehajtása

TAGÁLLAMI SZINTEN ELVÁRT LÉPÉSEK	MINŐSÍTÉS	MEGJEGYZÉS
Szolgáltatási Irányelv átültetése (2009)	●	2009. évi LXXVI. törvény
Adminisztratív terhek csökkentése (célérték 2008 tavaszra)	⊙	Késve teljesült. 2008. szeptemberi kormánydöntés
Jobb kormányzás intézkedéscsomag bevezetése	●	Nem teljesült.

Jelmagyarázat: ● - teljesült; ⊙ - részben és/ vagy késéssel teljesült; ● - nem teljesült

Ezek alapján a mérleg: egy teljesített, egy nem teljesített és egy késéssel eldöntött célkitűzés. Itt nem térünk ki a kezdeményezett intézkedések részletes bemutatására, ez nem feladatunk. Mindenesetre, összeállítottuk a hazai intézkedések teljes listáját, mely a függelékben található (Függelék A.3).

A hazai éves végrehajtási jelentésekben foglalt, megtett intézkedések áttekintése alapján összegeztük Magyarország eredményeit (lásd előző fejezet 4. táblázata). A referencia-országok teljesítményével szembesítve a hazai teljesítményt, elmondható, hogy a jogharmonizáció, a vállalkozás-alapítás/-felszámolás keretszabályozása és a vállalkozások finanszírozáshoz való hozzájárása terén mutat fel Magyarország konkrét eredményeket. Emellett fontos megemlíteni a fentebbi táblázatban nem szereplő versenypolitika és versenyszabályozás élenkülő szerepét.

A Global Competition Review (továbbiakban: GCR) versenyhatóságokat és tevékenységüket rangsoroló értékelése alapján a magyar versenyhivatal szakmai tevékenysége folyamatosan javulót besorolást kap. A GCR 2006. évi jelentése külön méltányolja a hivatal következetes intézményfejlesztési törekvéseit (vezető közigazdász kinevezése, rendszeres belső képzések), szigorodó büntetési politikáját, illetve az EU Versenyügyi Főhatóságával és az OECD-vel való szoros és intenzív együttműködését (GCR 2006).

Azon területeken, ahol nem vagy nem jelentős előrelépés mutatható fel megpróbáltuk feltérképezni ennek okait. Az OECD jobb kormányzás modelljének bevezetésére, adminisztratív terhek csökkentésére, szabályozási reformra irányuló ország-tanulmányainak sikertörténetei az alább felsorolt tényezőkre, mint kulcstényezőkre hívják fel (OECD 2007, 2008a, 2009):

- Hosszú távú, elkötelezett politikai támogatottság (pl. kormányzati stratégia a jobb kormányzás megvalósítására).
- Magas-szintű kormányzati szereplő/ egység delegálása a reformintézkedések végrehajtásának nyomon követésére és a hatékony kormányzati koordinációra.
- Kreatív, tapasztalt és sokoldalú kormányzati koordinátor(ok), operatív végrehajtók.
- Világos, számszerűsített stratégiai célkitűzések és ésszerű határidők.
- Közérthető, alkalmazható közpolitikai eszköztár.

- *Reform-megközelítést erősítő/ visszaigazoló ösztönzési mechanizmusok az érintett kormányzati intézményekben (minisztériumok, kormányzati hivatalok és hatóságok).*
- *Érdemi civil és szakmai kontrol.*
- Professzionális kommunikációs terv.

További, részletes elemzést igényelne a fenti tényezők meglétének és milyenségének vizsgálata a vonatkozó szakpolitikai területeken Magyarországon (lásd részletes esettanulmány például az Államreform Bizottság működéséről és eredményességéről és/vagy a Deregulációs Programban érintettek széles körében végzett strukturált mélyinterjúk). Jelen projekt keretében a következő szakértői gyorsértékelést tudtuk megvalósítani: a szakértői interjúk során megkértük a megkérdezetteket, hogy *azonosítsák azt az öt tényezőt, melyek hiányát Magyarország tekintetében a jobb kormányzást célzó kezdeményezések, a dereguláció, illetve az adminisztratív terhek csökkentése esetében kulcsfontosságúnak tartják.* Fentebb dőlt betűvel jeleztük a jelölés alapján első öt helyezett tényezőt. (A válaszok pontos megoszlását – lásd Függelék A.4)

4 STRATÉGIAI MÓDOSÍTÁSOK SZÜKSÉGESSÉGE

4.1 Vizsgálati kérdések

- Melyek azok a fejlesztési szükségletek, amelyek a Poszt-Lisszaboni Stratégia nélkül nem megvalósíthatók?
- Milyen feltételek teljesülése szükséges ahhoz, hogy a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia következtetései politikai szinten erősebben érvényesüljenek?
- Milyen jó gyakorlatokat érdemes megfontolni adaptálni hazai környezetben a poszt-lisszaboni stratégiai prioritások erősebb érvényesülése érdekében? Milyen jó gyakorlatok átvétele ajánlott a poszt-lisszaboni stratégiai prioritások ismertetése és a hazai civil/szakmai kontrol erősítése érdekében?
- Melyik az a max. öt kiemelt beavatkozás, amelyek végrehajtása hozzájárulhat a fenti cél eléréséhez?
- Látja-e szükségét a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia átfogó módosításának? Ha igen, milyen vonatkozásban?

4.2 Összegző megállapítások

- Az üzleti környezet fejlesztésének növekedési és versenyképességi hozadéka elméleti és empirikus szinten is igazolható. Az e területen tett kezdeményezések mind közösségi, mind tagországi szinten érdemben növelhetik a (globális/ európai) felzárkózás esélyeit.

- Mindazonáltal, az üzleti környezet egyes tényezőinek javítása, ezek serkentése jóllehet szükséges, ám nem elégséges előfeltétele az ambiciózus közösségi növekedési és versenyképességi célok elérésének.

- Az üzleti környezet fejlesztésének stratégiai prioritásként való kiemelése előrelépést jelentett mind közösségi, mind egyes tagállamok szintjén, mert

- iii. közösségi szinten világos (és több beavatkozási területen számszerűsített!) célkitűzések megfogalmazásához, illetve konkrét vállalatokhoz és intézkedésekhez vezetett (lásd 1. fejezet),
- iv. a tagországok kritikus tömegében ösztökélt hasonló, az EU ajánlásokat és irányelveket követő lépéseket.

Ez utóbbi megállapítás különösen igaz a jobb szabályozás terén megindult tagállami kezdeményezésekre (ezen belül is a jogszabályanyagok egyszerűsítését, a szabályozási reformot, az adminisztrációs terhek csökkentését célzó lépésekre), a K+F és innováció ösztönzésére, valamint a versenyzői piacok kereteinek erősítésére.

- Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy egyes, a kormányzati reformokban előrehaladott tagállamok (SE, LU, EE, DK, AT, IE, SI - részletesebben lásd EiB országértékelések, A2 Függelék) körében nagy valószínűséggel a LS indíttatása nélkül is történtek volna 'jobb szabályozás' irányába mutató lépések. Ugyanígy a szabályozási reform és a versenypolitika tekintetében is vannak globális kitekintésben, már a lisszaboni folyamat megkezdésekor is élen haladó EU tagállamok (UK, IE, SW, NL, AT, DK, DE, részletesebben lásd OECD Product Market Regulation rangsora és a *Global Competition Review rangsora*, A.2 Függelék).

- Az LS eddigi részeredményeinek áttekintése (lásd 1. fejezet) nyomán arra jut az elemző, hogy a stratégia politikai szinten való megjelenítése és érvényesítése (napirend dominancia, kapcsolódó közösségi költségvetési források aránya, egyes szakpolitikák összehangolásának kontrollált monitoringja, kikényszerítés intenzitása) hagy kívánni valót maga után. Sem Brüsszelben, sem a tagállamok többségében nem intézményesült a közösségi/nemzeti reformprogramok következetes monitoringja, nem erősödtek a civil és szakmai kontrol csatornái, és semmilyen kikényszerítő mechanizmus nem lépett életbe a rosszul vagy éppen nem teljesítő főigazgatóságok/ országok eseteinek kezelésére.

- Az LS mindennapi szintű menedzselését működtetni és a kívánt irányba tartani hivatott 'nyitott koordinációs mechanizmus' (*open method of coordination*: továbbiakban OMC) összességében nem vagy csak részben töltötte be a hozzá fűzött reményeket. Itt most csak az üzleti környezet-stratégiai területen való megjelenésére és eredményességére térünk ki – a következő OMC elemek számbavételével:

6. táblázat Nyitott koordinációs mechanizmus részletes értékelése az üzleti környezet fejlesztése stratégiai területen

BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK	EU CÉLOK	EU AJÁNLÁSOK ÉS ÜTEMTERVEK	MUTATÓSZÁMOK ÉS SAROKSZÁMOK	EU AJÁNLÁSOKAT KÖVETŐ NEMZETI CÉLOK	EU AJÁNLÁSOKKAL ÖSSZHANGBAN LÉVŐ TAGÁLLAMI LÉPÉSEK	RENDSZERES KÖZÖSSÉGI MONITORING	KÖLCSONÖS TANULÁS ÉS INFORMÁLÓDÁS
Jogszabályanyag egyszerűsítése	Közösségi Egyszerűsítési Program	Hatáselemzései Útmutató (2009)	Módszertani keret	22 tagállam (2008)	Ígéretes akciótervek és programok, ám lassú végrehajtás	Éves stratégiai jelentések (<i>Strategic Review</i>)	EU szakmai fórumok, portálok, információs hálózat, jó gyakorlat gyűjtőhelyek
Adminisztrációs terhek csökkentése	AB Akcióterv	Módszertani csomag	SCM-alapú módszertani keret	20 tagállam (2008)	Ígéretes akciótervek és programok, ám lassú végrehajtás	Éves stratégiai jelentések (<i>Strategic Review</i>)	EU információs portálok, módszertani hálózat EU jó gyakorlat díj
Vállalkozni tudás KKV ösztönzése, finanszírozás	Mérhető célok hiánya	Európai Kisvállalkozói Intézkedéscsomag (<i>Small Business Act, SBA</i>) Fehér Könyv a Pénzügyi Szolgáltatásokról	Egységes mutatószámrendszer hiánya	Tagállami stratégiák és akciótervek (számszerűsített célok esetlegesen)	Nem mindig következetes végrehajtás (pl. közbeszerzések)	Éves Jelentés (SBA)	Sok és szétaprózódott kezdeményezés
Versenyszabályozás és versenypolitika	Mérhető célok hiánya	Rendszeres piaci monitoring (specifikus ágazati elemzések kiterjesztése)	Egyezményesen elfogadott mutatók hiánya	Tagállami versenyhatóságok javuló hatékonysága (<i>Global Competition Index</i>)	„convergence process”	Éves jelentések és benchmarking (<i>Report on competition policy Internal Market Scoreboard</i>)	Szakmai hálózat (<i>European Competition Network</i>)
Ágazati keretszabályozás liberalizálása	Mérhető célok hiánya	Ambíciózus irányelv csomagok (távközlés, energetika)	Egyezményesen elfogadott mutatók hiánya	elhúzódozó piacnyitás (energetika, közli)	elhúzódozó piacnyitás (energetika, közli)	Ágazati jelentések	Vegyes eredmények

Egységes belső piac kialakítása	Mérhető hiánya	<p>célok</p> <p> folyamatban – specifikus ágazati felmérések szolgáltatási irányelv alkalmazásának útmutatója (2007) bizottsági ajánlások és eljárási kódexek EU points of single contact - webportál</p>	<p>Európai benchmarking és nemzetközi együttműködés (<i>Internal Market Scoreboard</i> <i>WB product market reform projekt</i>)</p>	<p>Magas kockázat a szolgáltatási irányelv nem következetes alkalmazása okán</p>	<p>Magas kockázat (Bolkenstein kudarc)</p>	<p>Jelentés az egységes belső piacról (2009)</p>	<p>folyamatban - még nem megítélhető jó kezdeményezés: IMI (Internal Market Information System)</p>
Infrastruktúrafejlesztés	<p>Fehér Könyv (2001)</p> <p>Zöld Közlekedés Csomag</p>	<p>Irányelv csomag – részben átdolgozás alatt</p>	<p>Egyezményesen elfogadott mutatók hiánya</p>	<p>Intenzív infrastruktúra fejlesztése az egyes tagállamokban</p>	<p>TEN fejlesztése folyamatban</p> <p>hálózat -</p>	<p>Egységes jelentési és monitoring rendszer hiánya</p>	<p>hatáselemzések hiányában – még nem megítélhető</p>

Jelmagyarázat: *mélyzöld* – teljesült/EU tagállamok több mint két-harmadának körében teljesült; *zöld* – részben teljesült/EU tagállamok több mint felének körében teljesült; *piros* – nem teljesült; *fehér* – nem eldönthető és/vagy nem értelmezhető. Forrás: Lásd Függelék A háttéranyagai.

-Habár az egyes részterületeken igen különbözik az eredmények listája, összességében elmondható, hogy az üzleti környezet fejlesztése terén az OMC hozott részeredményeket. Az alábbi táblázatban a várt és tényleges eredményeket vetjük össze Borás (2004) által azonosított OMC elemek alapján.

7. táblázat A nyitott koordinációs mechanizmus eredményei az üzleti környezet fejlesztése terén

VÁRT EREDMÉNYEK	TÉNYLEGES EREDMÉNYEK
Kölcsönös tanulás és informálódás (<i>peer review</i>) erősödése	Igen <i>Európai hálózatok, szakmai és módszertani fórumok</i>
Jó gyakorlatok azonosítása	Igen <i>Jó gyakorlat portálok</i>
Közös szakpolitikai kezdeményezések indítása (közös befektetés és kockázatvállalás)	Korlátozott <i>Érdemi előrelépés csak néhány területen: pl. K+F versenypolitika, kezdeményezés európai szintű szabályozó hatóságok létrehozására (energetika pénzügyi szolgáltatások)</i>
Közösségi és tagállami kezdeményezések egymás erősítő hatása (komplementaritás)	Korlátozott <i>Kritikus területek, ahol nem mutatható fel érdemi előrelépés: infrastruktúrafejlesztés, K+F és innováció energetikai piacok liberalizálása és integrálása</i>

Összességében:

- **Nem látjuk indokoltnak a LS átfogó módosítását.**
- **A stratégiai prioritásként kiemelt négy fő terület (energetika/klíma, vállalkozások/KKV, K+F és innováció, munkaerőforrások fejlesztése/ foglalkoztatás) továbbra is szükséges és megfelelő prioritások.**
- **Ezek közötti súlyok azonban változnak majd a tagállamok egyes területeken történt eddigi előrelépése és ennek nyomán változó (erősödő/gyengülő) preferenciái mentén.**
- **Közösségi szinten a foglalkoztatási és az energetikai/ „zöld” kihívások erősödő szerepét és nagyobb súlyát valószínűsítjük (lásd energiahatékonyság, innovatív „zöld”/ alacsony energia-igényű technológiák). Ugyanakkor az üzleti környezet fejlesztésével kapcsolatban várakozásaink szerint jobban szóródik majd az egyes tagállamok álláspontja: az e területen élenjáró országok kisebb hangsúllyal, a reform-intézkedésekben elmaradók esetében korábbanál nagyobb stratégiai fókusszal.**

A fentiek alapján a következő előzetes megállapításokat javasoljuk a Delphi módszerrel történő szakértői kérdőívezés során tesztelésre és további finomításra:

- Az euro-zónához tartozó országok körében ... érvényesül az üzleti környezet javítására irányuló közösségi kezdeményezések hatása. [nem jelentős mértékben / semlegesen / jelentős mértékben]

- ii. Az üzleti környezet stratégiai jelentősége/ fontossága nagyban szóródik majd a tagállamok között: az élenjárók (UK, NL, DK, SE) esetében csökkenő, az „egy helyben toporgók” vagy éppen lemaradók (LT, PT, GR, IT, HU) esetében növekvő stratégiai súly várható.[igaz/csak részben igaz/egyáltalán nem igaz]
- iii. A gazdasági válság folyamányaként az európai belső piaci integráció .... várható. [gyengülése/ stagnálása/ erősödése]
- iv. A vállalkozási kultúra ösztönzése stratégiai szempontból ... szerepet kap a poszt-lisszaboni időszakban. [csökkenő/megegyező/növekvő]
- v. A vállalkozások, kiemelten a KKV-k támogatására költött európai (összesítve, közösségi és tagállami költségvetési) források ... [csökkenek/ nem változnak/ bővülnek].
- vi. Az adminisztrációs terhek csökkentésére kitűzött közösségi célértéket (25 százalékos csökkentés 2012-re) ... az Európai Unió. [nem éri el / megközelíti / eléri]
- vii. Az adminisztrációs terhek csökkentésére kitűzött nemzeti célokat időben a tagországok közel ..... éri el. [egy harmada/ fele/ két harmada]
- viii. Az adminisztrációs terheket Magyarország 25%-kal csökkenti ... [már 2012 előtt/2012-re/ 2015-ig/valamikor a távoli jövőben/soha]
- ix. A hálózatos iparágak szabályozása terén (kiemelten:energetika, közlekedés, postai szolgáltatások) brüsszeli stimulus hiányában az adott tagországi/ nemzeti érdekek érvényre jutása továbbra ... akadályozza majd az egységes európai piacok kialakulását. [kicsit/változó mértékben/ nagyban]
- x. A versenypolitikában, főképp az egyes tagállami versenyhatóságok körében ... a 'relatív verseny' (yardstick competition). [gyengül / erősödik]
- xi. Az Európai Bizottság üzleti környezet fejlesztését érintő munkacsoportjaiban működő szakértői monitoring és egyeztetési rendszer (mutlilateral peer-review and governance) a jövőben ... szerepet játszik majd a tagországok közpolitikai napirendjének formálásában, az információszerzésben és a szakpolitikai tanulási folyamatban. [kisebb / változatlan/ nagyobb]
- xii. Az üzleti környezet fejlesztése szempontjából élen járó EU-tagországokban (UK, NL, DK, SE) a kormányzati konzultációs és partnerségi intézmények/ megoldások ... járulnak hozzá a reformtörekvések eredményességéhez. [nem/ részben / érdemben]

4.3 Javaslatok

A poszt-lisszaboni időszak egyik kiemelt stratégiai feladata a már megkezdett közösségi (és tagállami) reform intézkedések folytatása, végrehajtásának eredményes lezárása. A 2005-2009 közötti időszak területünket érintő 'kormányzási' keretének (*governance*) finomhangolása céljából a következő ajánlásokat tesszük a *közösségi szintű stratégiai tervezés és végrehajtás erősítésére*:

- **egyértelmű irányítási és monitoring felelősség kijelölése:** jelenlegi politikai kontrol és menedzsment felelősségek és szerepek átvilágítása (ECOFIN - Versenyképességi Tanács (továbbiakban: VT) -EPSCO feladat és hatáskörök felülvizsgálata), a VT megerősítése.
- **hatékony koordináció:** egyértelmű vezető, stratégiai koordinációs szerep kijelölése (erre

megítélésünk szerint kompromisszumos megoldás lenne a VT explicit kijelölése)

- **információk és információforrások konszolidációja:** komitológiai rendszerben a tagállami információgyűjtési és monitoring kezdeményezések konszolidációja (lásd jó gyakorlat portálok, adatbázisok, tudásportálok és –bázisok konszolidálása: összevonás, főigazgatóságokat átvágó közös fejlesztések kezdeményezése)
- **szakpolitikák összehangolása:** az Európai Bizottság Főigazgatóságainak szintjén példamutatás a szakpolitikák nagyobb fokú összehangolására.

A bemutatott eredmények és a szorgalmazott további erőfeszítések *hazai politikai szinten* való sikeresebb érvényesítése érdekében a fenti elemzés és a szakértői interjúk alapján a következő javaslataink vannak:

- **kormányzati koordináció és stratégiai monitoring kereteinek megerősítése:** Miniszterelnöki Hivatal (továbbiakban: MeH) szinten kiemelt és hatékony koordináció.
- **jobb kormányzás csomag bevezetése:** egy átfogóbb közigazgatási reform részeként az EU elvárások és stratégiai célok, mint külső fegyelmező erő, hatásos érvényesítése.
- **jobb kormányzás csomag következetes végrehajtása:** átfogó kormányzati irányítási és monitoring hatáskör egyértelmű delegálása (MeH speciális részleg), feladat- és eredmény-orientált új közösségi menedzsment megoldások adaptálása (minisztériumok), intézményi szintű akciótervek kidolgozása és végrehajtása (minisztériumok, állami hivatalok), ennek keretében a számonkérhetőség és átláthatóság növelése az állami intézmények működésében (minden költségvetési pénzből működő kormányzati intézmény).
- **a középtávú politikai hasznok és előnyök tudatosítása:** jobb kormányzáshoz kapcsolódó intézkedések fontosságának és hatásosságának tudatosítása vezető döntéshozók körében (pl. a választásokat követően felálló kormány vezető döntéshozói számára szakmai konferencia szervezése a jobb kormányzás és az adminisztrációs terhek csökkentésének sikeres nemzetközi/európai gyakorlatairól, a kapcsolódó politikai hozadékokról)
- **a társadalmi (szakmai, civil és média) kontrol és részvétel kereteinek kialakítása:** új információszolgáltatási, konzultációs és egyéb partnerségi csatornák feltárása, illetve a meglevők használata előtt tornyosuló akadályok azonosítása és elhárítása, innovatív (papír- és web2-alapú) megoldások és eszközök alkalmazása.
- **átlátható és számonkérhető kormányzati imázs erősítése:** részben az előző ponthoz kapcsolódóan is a(z elektronikus) kormányzati szolgáltatások elérhetőségének és minőségének javítása, az információs szabadság törvény előírásainak való megfelelés következetes központi kormányzati monitoringja (MeH), meg nem felelés szankcionálása (MeH), ennek egyértelmű és széles körű nyilvános kommunikációja.

Az európai gyakorlat, az egyes tagországok esetében bemutatott jó példák (lásd 1. fejezet), illetve a szakértői interjúk nyomán a következő ajánlásaink vannak a hazai közegben is adaptálható és adaptálandó beavatkozásokra.

1. Jobb kormányzás program kidolgozása és következetes végigvitele (egy átfogóbb közigazgatási reform kezdő/pilot -programjaként)

Előfeltételek (sikeres országok tanulságai alapján – lásd 1. fejezet):

- világos, következetes és hosszútávú politikai elköteleződés
- megfelelő intézményes keretek kialakítása (ideértve: kormányzati felelősök, humánerőforrás kapacitás, képzés)
- pro-aktív belső kormányzati kampány a szemléletváltás ösztönzésére
- egyértelmű és minden érintett felé érvényesíthető központi koordinációs felelősség és hatáskör delegálása
- intenzív szakértői részvétel az EU/ nemzetközi (OECD, WB) szakmai hálózatok munkájában (SCM hálózat, OECD red tape projekt, stb.)
- következetes, legfelsőbb szintű kormányzati monitoring (vö. kabinetben létrehozott task force, kormányüléseken fix monitoring blokk)
- megfelelő türelem és állhatatosság a csak(!) közép távon jelentkező eredmények „bevárásához”
- fokozatosság a hazai joganyag átvilágítása és hatáselemzési módszerek alkalmazási körének kiterjesztése terén (több lépcsős lefedettség: első körben csak az új jogszabály-tervezetekre, másodkörben a meglévő joganyag szisztematikus, jól priorizált átvilágítására)

Végrehajtás időzítése/ időtávja: azonnal/ középtáv

Megvalósítás kockázata: közepes (kiemelten, kormányzati intézmények ellenérdekeltsége, lásd minisztériumok)

2. Hatékony és eredményes versenypolitika kibontakozásának támogatása

Előfeltételek (sikeres országok tanulságai alapján – lásd 1-2. fejezet):

- versenyhatóság intézményi függetlenségének garantálása
- versenykultúra erősítése és támogatása
- piaci verseny szempontjainak érvényesítése (szűrő kritériumként való alkalmazása) a kormányzati döntéselőkészítés során
- ágazati prioritások érvényesítése a versenyhatóság éves vizsgálatainak során
- pro-aktív részvétel a nemzetközi/ EU szakmai fórumokon és hálózatokban

Végrehajtás időzítése/ időtávja: folyamatos / hosszútáv

Megvalósítás kockázata: alacsony

3. Az adminisztratív terhek csökkentésére irányuló kormányzati terv kidolgozása és következetes végrehajtása

Előfeltételek (sikeres országok tanulságai alapján – lásd 1. fejezet):

- egyértelműen kommunikált, hosszútávú politikai elköteleződés

- adminisztratív terhek felmérése, eredmények széles civil és szakmai közegben való kommunikálása
- kevés, ám kivitelezhető prioritások kiválasztása
- megfelelő intézményes keretek kialakítása: összkormányzati szintű célok és intézményes (állami hivatalok szintjén meghatározott) célok, felelősök, számonkérési rendszer

Végrehajtás időzítése/ időtávja: azonnal/ középtáv

Megvalósítás kockázata: közepes (kiemelten, következetes és hatékony központi irányítás és koordináció hiánya)

4. Hálózatos iparágak liberalizációjának elkötelezett végigvitele (kiemelten, villamosenergia piac, vasúti árufuvarozás és személy-szállítás, postai szolgáltatások)

Előfeltételek (sikeres országok tanulságai alapján – lásd 1. fejezet):

- hiteles politikai elköteleződés
- szabályozó hatóságok szakmai függetlenségének biztosítása
- szabályozó hatóságok kapacitásainak fejlesztése (humán erő-/ pénzügyi források)
- fogyasztói érdekek hatékony és hatásos képviselője
- konzisztens és kikényszerített ágazati keretszabályok (ide értve az idejében kidolgozott és érvénybe léptetett végrehajtási rendeleteket)

Végrehajtás időzítése/ időtávja: folyamatos/ középtáv

Megvalósítás kockázata: magas (kiemelten, ágazati érdekcsoportok aktív és eredményes szerepe, magas szintű kormányzati elkötelezettség hiánya)

5 FORRÁSJEGYZÉK

- Ackerman, F. 2009. The Unbearable Lightness of Regulatory Costs.
<http://www.ase.tufts.edu/gdae/Pubs/wp/06-02UnbearableLightnessReg.pdf>
- Átlátható Állam civil kezdeményezés 2009. atlathatoallam.hu
- Ali, A. M. és H. S. Isse 2003. Determinants of economic corruption: A cross-country comparison. *Cato Journal* 22 (3),
- Allen, C. et al. 1998. European Single Market: How the programme has fostered competition, *Economic Policy* No.13.
- Arpaiai, A. et al. 2007. Quantitative Assessment of Structural Reforms: Modelling the Lisbon Strategy. *European Economy Economic Papers* No. 282.
- Baldwin, R. 2005. Is better regulation smarter regulation? *Public Law*, Autumn, 485-511.
- Bassanini, A. és S. Scarpetta 2001. The Driving Forces of Economic Growth: Panel Data Evidence for the OECD Countries, *OECD Economic Studies*, No. 33. OECD Publishing: Paris
<http://www.cf.ac.uk/carbs/econ/matthewsk/OECD EconSt33a.pdf>
- Borrás, S. 2004. The open method of coordination and new governance patterns in the EU. *Journal of European Public Policy*, 11(2), 185-208.
- BRTF – Better Regulation Task Force (2005) Less is More. Reducing Burdens, Improving Outcomes, London: Better Regulation Task Force, London.
- Business Europe 2009. Ready. Steady. Service! Report on Transposition of the Services Directive. November 2008.
<http://212.3.246.117/docs/1/EGNJODMBNKNNEKNKDBCBIEPAPDBW9DPYT19LTE4Q/UNICE/docs/DLS/2008-02275-E.pdf>
- Council of the European Union – CoE 2005. Better regulation – Inter-institutional common approach to impact assessment – Adoption, JUR 486, COMPET 263. 24 November.
- Council of the European Union – CoE 2006. Better regulation – Handling of impact assessments, note from the Council secretariat to the Working party of competitiveness and growth, COMPET DS 150/06, Brussels, 1 March.
- Council of the European Union – CoE 2009. Council Recommendation on the 2006 up-date of the broad guidelines for the economic policies of the Member States and the Community and on the implementation of the Member States' employment policies. COM(2009)34.
- CPB 2007. Expected economic benefits of the European Services Directive, Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, November 2007. <http://www.cpb.nl/eng/pub/cpbreeksen/notitie/14nov2007/notitie.pdf>
- Djankov, S et al. 2000. The Regulation of Entry. Harvard Institute of Economic Research, Discussion Paper No. 1904.
- Djankov, S és Ladegaard, P. 2008. Review of the Administrative Simplification Programmes in the UK, Netherlands and Denmark. The World Bank Group.
- Dzhumashev, R. 2008. Corruption and regulatory burden, Unpublished MPRA-paper
www.budapestinstitute.eu

<http://mpira.ub.uni-muenchen.de/2081/>

EPSA 2007. EPSA 2007 Award and diploma winners.
<http://www.epsa-projects.eu/index.php?title=Diploma>

Európai Bizottság - EC 1995. Report of the Group of Independent Experts on Legislative and Administrative Simplification, COM(5)288 (Molitor Report).

Európai Bizottság - EC 1999. Financial Services Action Plan,
http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/actionplan/index/action_en.pdf

Európai Bizottság - EC 2001. European governance – a white paper, COM(2001)428.

Európai Bizottság - EC 2002a. Action plan: simplifying and improving the regulatory environment, Communication from the Commission, COM(2002) 278.

Európai Bizottság - EC 2002b. Communication on impact assessment, COM(2002)276.

Európai Bizottság - EC 2002c. Benchmarking the Administration of Start-ups.
http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/start-ups/benchmark_summary_2002_en.pdf

Európai Bizottság - EC 2005a. Working together for growth and jobs: A new start for the Lisbon strategy. COM(2005)24.

Európai Bizottság - EC 2005b. Better regulation for growth and jobs in the European Union. COM(2005) 175.

Európai Bizottság - EC 2005c. Communication on an EU common methodology for assessing administrative costs imposed by legislation. COM (2005) 518.

Európai Bizottság - EC 2005d. Outline of the proposed EU common methodology and report on the pilot phase, SEC (2005) 1329.

Európai Bizottság - EC 2006a. Impact Assessment Guidelines. SEC(2006)67.

Európai Bizottság - EC 2006b. Measuring administrative costs and reducing administrative burdens in the European Union. COM(2006)691 http://ec.europa.eu/enterprise/admin-burdens-reduction/admin_burdens_en.htm

Európai Bizottság - EC 2006c A Strategic Review on Better Regulation, COM(2006)689.

Európai Bizottság - EC 2007a. Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the European Union. COM(2007)23 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0023en01.pdf

Európai Bizottság – EC 2007b. A Europe of Results – Applying Community Law. COM(2007)502.
http://ec.europa.eu/community_law/eulaw/pdf/com_2007_502_en.pdf

Európai Bizottság – EC 2007c. Integrated Guidelines for Growth and Job. COM(2007)803.
http://ec.europa.eu/growthandjobs/documentation/index_en.htm#guidelines

Európai Bizottság – EC 2007d. Handbook on the Implementation of the Services Directive. EC:Brussels.

Európai Bizottság - EC 2008a. European Competitiveness Report 2008, SEC(2008)2853.
<http://www.mpo.cz/kalendar/download/71478/priloha011.pdf>

Európai Bizottság - EC 2008b Second Strategic Review of Better Regulation, COM(2008)32

Európai Bizottság - EC 2008c Market Monitoring: State of Play and Envisaged Follow Up. Commission Staff Working Document, Brussels, SEC(2008)3074. http://ec.europa.eu/internal_market/strategy/docs/swp_en.pdf

Európai Bizottság - EC 2009a. Impact Assessment Guidelines. SEC(2006)92.

Európai Bizottság - EC 2009b. Internal Market Scoreboard: Member States still on target but need to focus on correct application of rules http://ec.europa.eu/internal_market/score/index_en.htm

Európai Bizottság - EC 2009c Implementation Report Policies Annex, COM(2009) 34/2

Európai Bizottság - EC 2009d Third Strategic Review on Better Regulation, COM(2009)15

Európai Bizottság - EC 2009e. European Competitiveness Report 2009, SEC(2009)1657.

Európai Bizottság – EC 2009f. Commission Information Note: Implementation of the Services Directive. http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/explanatory/20090914_memo_to_council_en.pdf

Európai Bizottság – EC 2009g. 26th Annual report on monitoring the application of Community law. COM(2009)675. http://ec.europa.eu/community_law/infringements/infringements_annual_report_26_en.htm

Európai Bizottság – EC 2009h. Report on the Implementation of the SBA. Commission Working Document. COM(2009)680. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/implementation/files/sba_imp_en.pdf

Európai Parlament – EP 2008. Resolution on 'Better lawmaking. Resolution T6-0493/2008.

Európai Tanács – EC 2005. European Council: Presidency Conclusions. Brüsszel 2005. március 22-23.

Everaert, L. 2007. Does it pay to synchronize structural reforms across markets and countries? Insights from the Global Economic Model. Discussion paper presented at IMAD/CMTEA Conferene, Krajnska Gora: Slovenia, 14-15 June 2007.

Égert, B., T. Kozluk és D. Sutherland 2009. Infrastructure and Growth: Empirical Evidence, *OECD Economics Department Working Papers*, No. 685, OECD Publishing: Paris.

Észt Kormány – ÉK 2006. Estonian Information Society Strategy 2013. 2006. <http://www.riso.ee/en/system/files/Estonian%20Information%20Society%20Strategy%202013.pdf>

Formez, 2004. A comparative analysis of RIA in ten EU countries, Report prepared for the Directors of Better Regulation, Dublin.

Froud, J. et al. 1998. Controlling the Regulators, London: Macmillan.

Galli, G. és Pelkmans (szerk) 2000. Regulatory Reform And Competitiveness In Europe. Cheltenham, UK: Elgar. Global Competition Review, Ranking Enforcement, 2006-2008.

Gjersem, C. 2004. Policies Bearing on Product Market Competition and Growth in Europe, *OECD Economics Department Working Papers*, No. 378, OECD Publishing. <http://puck.sourceoecd.org/vl=1868612/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjhvj7vlp.pdf>

Glaeser, Edward L., La Porta, Rafael, Lopez-de-Silanes, Florencio és Shleifer, Andrei 2004. Do Institutions Cause Growth?, *Journal of Economic Growth*, vol. 9(3), 271-303, 09.

Global Competition Review – GCR 2007. Rating Enforcement. London.

Global Competition Review – GCR 2009. Rating Enforcement. London.

Griffith, R és Harrison, R. 2004. The link between product market reform and macroeconomic performance. European Economy Economic Papers No. 209.

Hinsberg, H. 2009. The citizen-to-government website, presentation, Government Communication Office State Chancellery, Estonia.

<http://www.epractice.eu/files/documents/workshops/13771-1227801100.pdf>

HM Treasury 2005. Reducing administrative burdens - effective inspections and enforcement. London: HM Treasury. www.hm-treasury.gov.uk

HM Treasury 2005. Report on Regulatory Enforcement. London: HM Treasury. (Hampton Review)

Hood, C. et al. 1999. Regulation inside Government; Waste-Watchers, Quality Police and Sleaze-Busters. Oxford: Oxford University Press.

Ilzkovitz, F. et al. 2007. Steps Towards a Deeper Economic Integration: The Internal Market in the 21st Century, European Economy Economic Papers No. 271. 1-90.

International Management Institute – IMD 2005. World Competitiveness Yearbook.

International Management Institute – IMD 2006. World Competitiveness Yearbook.

International Management Institute – IMD 2007. World Competitiveness Yearbook.

International Management Institute – IMD 2008. World Competitiveness Yearbook.

International Management Institute – IMD 2009. World Competitiveness Yearbook.

International Management Institute – IMD 2009. World Competitiveness Online. www.worldcompetitiveness.com

Janeliunas, T. et al. 2009. Country Report: Lithuania The EU New Member States as Agenda Setters in the Enlarged European Union, EuPI – European Policies Initiative, Open Society Institute, Sofia.

http://eupi.osi.bg/fce/001/0070/files/LithuaniaCountryReport_OSI-Sofia_EuPI_April2009_.pdf

Kaplan, D. 2003. Measuring our competitiveness - a critical examination of the IMD and WEF competitiveness indicators for South Africa. Development Southern Africa, Vol.20/ No. 1, 75 – 88.o.

<http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a713661543>

Krugman, P. 1994. Competitiveness- A Dangerous Obsession.

[http://infoshako.sk.tsukuba.ac.jp/~takasaki/Teaching_U/IEU/Krugman\(1994\).pdf](http://infoshako.sk.tsukuba.ac.jp/~takasaki/Teaching_U/IEU/Krugman(1994).pdf)

Kállay, L., Kissné K.E. és Kőhegyi K. 2003. Piaci környezet, szabályozás, és vállalkozásösztönzés, Pénzügyminisztérium, Közpénzügyi füzetek, 2003. augusztus.

Klapper, L. és J. M. Quesada. 2006. Entrepreneurship and Economic Development. Development Research Group Working Paper. World Bank, Washington, D.C.

Klapper, L. 2006. Entrepreneurship. World Bank's Development Research Group, Viewpoint No.313, November 2006.

Kodra, M. és Patekar, S. 2008. Administrative costs estimation report, Simplification of the process of

foundation, change or liquidation of an enterprise (simple LLC) with the establishment of the e-VEM information system for commercial companies, Ministry of Public Administration.
http://www.mju.gov.si/en/better_regulation/measuring_administrative_costs/

Kootstra, J. et al. 2008. Report on national approaches. EUPAN Learning Team Report. Netherlands Ministry of the Interior and Kingdom Relations, The Hag.

Kox, H. 2005. Intra-EU differences in regulation-caused administrative burden for companies. CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.

Lejour, A és Rojas-Romagosa, H. 2007. International Spillovers in Domestic Reforms: The Joint Application of the Lisbon Strategy into the EU. CPB Discussion Paper No.34.

Litván Kormány 2008. Programme for Better Regulation, Vilnius 2008.

Litván Köztársaság – LK 2008. National Lisbon Strategy Implementation Programme for 2008-2010. 2008.
http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/member-states-2008-2010-reports/lithuania_nrp_2008_en.pdf

Litván Köztársaság – LK 2009. Annual Progress Report on the Implementation of the National Reform Program of Lithuania. 2009. http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/nrp2009/lt_nrp_en.pdf

Malcolm, K, Tilden, M. és Wilsdon, T. 2009. Evaluation of the Economic Impacts of the Financial Services Action Plan. London.
http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/actionplan/index/090707_economic_impact_en.pdf

Mandelkern, C. et al. 2001. Mandelkern Group on Better Regulation Final Report, 13 November 2001.

OECD 2002. Regulatory Policies in OECD Countries; From Interventionism to Regulatory Governance, OECD publications, Paris.

OECD 2003. From Red Tape to Smart Tape. 2003. Administrative Simplification in OECD Countries. OECD Publishing: Paris.

OECD 2005a. Modernising Government: The Way Forward. OECD Publishing: Paris.

OECD 2005b. OECD e-Government Studies: e-Government for Better Government. OECD Publishing: Paris.

OECD 2006. Cutting Red Tape: National Strategies for Administrative Simplification. OECD Publishing: Paris.

OECD 2007. Cutting Red Tape: National Strategies for Administrative Simplification. OECD Publishing: Paris.

OECD 2008a. Cutting Red Tape: National Strategies for Administrative Simplification. OECD Publishing: Paris.

OECD 2009. Overcoming Barriers to Administrative Simplification Strategies: Guidance for Policy Makers. OECD Publishing: Paris.

O'Mahony, M., Rincon-Aznar, A. és C. Robinson 2008. Inputs to Production, Sectoral Growth Drivers, Directorate-General for Enterprise and Industry 8. fejezet, Brussels.

Open Europe 2005. Less regulation. 4 ways to cut the burden of EU red tape, London, Open Europe.
www.openeurope.org.uk.

Patekar, S. 2008. Pilot project on measurement of administrative burdens related to safety and health at work, presentation, International conference "The successful work safely and healthily", 7 November 2008.
osha.europa.eu/fop/slovenia/sl/ppt/EN-PATEKAR.ppt

Radaelli, Claudio M. 1998. Governing European Regulation: The Challenges Ahead. European University Institute. RSC Policy Paper No 98/3

Radaelli, C.M. 2005. Diffusion without convergence: How political context shapes the adoption of regulatory impact assessment. *Journal of European Public Policy*, 12(5) October: 924-943.

Radaelli, C.M. és De Francesco, F. 2006. Regulatory Quality in Europe. Manchester, Manchester University Press.

Saha, Sh. és Gounder, R. 2009. Corruption and Economic Development Nexus: Variation Across Regions and Income Levels.

http://www.nzae.org.nz/conferences/2009/pdfs/Corruption_and_Economic_Development_Nexus_Variation_Across_Regions_and_Income_Levels.pdf

The SCM Network. Delivering reductions in administrative burdens: An executive summary of the SCM method. www.administrative-burdens.com

Szerb László és Dr. Ulbert József 2007. Vállalkozásbarát adórendszer: A mikro- és kisvállalkozások adózással kapcsolatos adminisztratív terhelésének felmérése és az adminisztratív terhelések csökkentésére szolgáló javaslatok kidolgozására. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs.

Szlovén Köztársaság – SZK 2005. Reform Programme for Achieving the Lisbon Strategy Goals

http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/SI%20NRP%202005_EN.pdf

Szlovén Köztársaság – SZK 2009. Report on the Implementation of the Reform Programme for achieving the Lisbon Strategy Goals in Slovenia.

http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/nrp2009/si_nrp_en.pdf

Transparency International 2009. Corruption Perceptions Index 2009
http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table

UNICE 1995. Releasing Europe's Potential Through Targeted Regulatory Reform. The Unice Regulatory Report, Bruxelles, Unice.

United Nations – UN 2009. 2009 United Nations Public Service Awards – Winners and Finalists.

<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan034583.pdf>

Varga J. 2006. Preliminary simulations with QUEST III under semi-endogenous growth. Mimeo. ECFIN A.1. European Commission, Brussels.

World Bank 2005/06/07/08/09. Doing Business: Measuring Business Regulations.

World Bank 2009. World Bank Group Entrepreneurship Database.

<http://www.ifc.org/ifcext/sme.nsf/Content/Resources>

World Economic Forum – WEF 2005. Global Competitiveness Report. www.weforum.org

World Economic Forum – WEF 2006. Global Competitiveness Report. www.weforum.org

World Economic Forum – WEF 2007. Global Competitiveness Report. www.weforum.org

World Economic Forum – WEF 2008. Global Competitiveness Report. www.weforum.org

World Economic Forum – WEF 2009. Global Competitiveness Report. www.weforum.org

Wölfl, A. et al. 2009. Product Market Regulation in OECD Countries 1998-2008, OECD Economics Department

Working Paper, OECD: Párizs.

Yakovlev, E. és Zhuravskaya, E. 2007. Deregulation of Business. CEFR Working Paper No. 97.
<http://www.cefir.ru/papers/WP97.pdf>

EU és egyes tagországok specifikus, üzleti környezet fejlesztését támogató közösségi weboldalai:

EU – www.ec.europa.eu/betterregulation, <http://ec.europa.eu/enterprise/admin-burdens-reduction>

NL – www.compliancecosts.com

UK – www.berr.gov.uk/bre

IE – <http://www.betterregulation.ie>

HU – <http://www.burostop.hu>

A FÜGGELÉK: HÁTTÉRANYAGOK

A.1 Vonatkozó főbb közösségi és hazai kormányzati stratégiai dokumentumok

[Nemzeti Reformprogram 2006-2008, 2008-2010 és Végrehajtási Jelentések 2006/2009](#)

[Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007-2013](#)

[Dél-Alföldi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Dél-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Észak-Alföldi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Észak-Magyarországi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Közép-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Közép-Magyarországi Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Nyugat-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

[Nyugat-Dunántúli Operatív Program és 2007-2008/2009-2010. évi akciótervei](#)

Üzleti Környezet Fejlesztése Akcióprogram 2008-2010 (Deregulációs Program)

KKV-fejlesztési Stratégia 2007-2013

Tudomány-, Technológia- és Innováció-politikai Stratégia 2007-2013

E-kormányzat Kormányzati Akcióterv (*Kormány által nem elfogadott*)

Fő közösségi stratégiai dokumentumok és jelentések:

[Strategy for Growth and Jobs](#)

[EU 2020 Strategy, EC President's political guidelines](#)

EPC Lisbon Method Working Group Jelentések

EPC Country Review Working Group Jelentések

Jobb kormányzás /better regulation/

European Governance – a white paper

Report of the Group of Independent Experts on Legislative and Administrative Simplification (Molitor Report).

Action plan: simplifying and improving the regulatory environment, Communication from the Commission

Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the European Union.

Strategic Review of Better Regulation 2009/ 2008/ 2006.

Egységes belső piac, integrált szolgáltatási szektorok

The Single Market Review: one year on, 2008. SEC(2008)3064

Internal Market Scoreboard éves jelentések, 2001-2009.

European Innovation Scoreboard, 2008/2009.

Market monitoring : State of Play and Envisaged Follow-Up, SEC(2008)3074

Pénzügyi Szolgáltatások Akcióterve 1999-2005, és az új közösségi Fehér Könyv a Pénzügyi Szolgáltatásokról 2005-2010

Versenyző piacok/ versenypolitika

Report on Competition Policy 2000 -2008

A.2 Nemzetközi rangsorok és értékelések

International Management Institute – World Competitiveness Index 2005-2009. www.imd.ch

World Bank – Ease of Doing Business Index 2005-2009. www.doingbusiness.org

World Economic Forum - Global Competitiveness Index 2007-2009. gcr.weforum.org

[Európai Tanács és Európai Parlament országértékelései és országspecifikus ajánlásai - 2006, 2007, 2008, 2009.](#)

OECD Product Market Regulation értékelés és indexei, 1998/2003/2008.

Global Competition Review – Rating Enforcement, 2006/2009

Lásd – csatolt dokumentumok.

A.3 EU áttekintés - Üzleti környezet fejlesztése céljából kezdeményezett intézkedések: referencia-országok és Magyarország

Lásd – csatolt dokumentumok.

A.4 Módszertani melléklet

1. Referencia országok kiválasztása

Kiválasztási eljárás: két körös kiválasztás

1.kör: első szűrés. Szűrési szempontok: a nemzetközi növekedési és versenyképességi rangsorok mindegyikében előrelépést/stabilan jó pozíciót elfoglaló vagy jelentősen romló teljesítményű országok.

2.kör: szűkítés. Szempontok:

- hasonló országméret (max. lakosságszám 15millió)
- hasonló kormányzati berendezkedés / jogrend
- hasonló gazdasági fundamentumok (gazdasági nyitottság, export-orientáltság, termelési szerkezet)

2. Strukturált mélyinterjú vázlatok

Módszer: személyes vagy telefonos mélyinterjú, előre rögzített kérdésekkel

Időtartam: 1,5-2 óra

Válaszadási arány: 100%

Interjú alanyok: 10 (vlt) kormányzati vagy független szakértő

Bakács András (NFGM), Csernenszky László (NFGM), Jobbágy Valér (IFUA/ ex MeH), Kovács Csaba (GVH), Kovács Zsombor (független szakértő/ ex IRM), Kozma György (NFGM/BRX ÁK), Orbán Krisztián (IFUA/ ex IRM), Dr. Sántha György (ÁSZ/ ex IRM), Számadó Tamás (IRM), Tardos Gergely (NFGM/ BRX ÁSZ),

Szakértői interjúk vázlata – vezérkérdések:

- Hogyan értékelhetőek átfogóan a Lisszaboni Stratégia eredményei? Melyik az a max. öt legfőbb eredmény, amelyet a Lisszaboni Stratégia keretében 2000 óta elért az Európai Unió?
- Az üzleti környezet szakterületeken a Lisszaboni Stratégia milyen hozzáadott értékkel bírt? Melyek azok az előrelépések, amelyekre a Lisszaboni Stratégia nélkül nem kerülhetett volna sor?

- Melyek azok a kihívások a szakterületen, amelyeket a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia prioritásai közé kellene sorolni? Mely országoktól tanulhatunk/ referencia országok (+/- értelemben)?
- Melyik az a max. öt kiemelt beavatkozás, amelyek végrehajtása hozzájárulhat a fenti cél eléréséhez?
- Látja-e szükségét a Növekedési és Foglalkoztatási Stratégia átfogó módosításának? Ha igen, milyen vonatkozásban?
- Mit csinálna/hogyan csinálna másképp, ha (mostani tapasztalattal) újra lehetne kezdeni hazai közegben a 2005-2010 közötti stratégiai időszakot?

Szakértői rangsorolás

Mely kulstényező hiánya játszott kiemelt szerepet a jobb szabályozást/ deregulációt, illetve az adminisztratív terhek csökkentését célzó kormányzati kezdeményezések kudarcában? (max. öt tényező)	Jelölések száma
Hosszú távú, elkötelezett politikai támogatottság	13
Magas-szintű kormányzati szereplő/ egység (monitoring, kormányzati koordináció)	4
Kreatív, tapasztalt és sokoldalú kormányzati koordinátor(ok), operatív végrehajtók.	10
Világos, számszerűsített stratégiai célkitűzések és ésszerű határidők.	13
Közérthető, alkalmazható közpolitikai eszköztár.	6
Reform-megközelítést erősítő/ visszaigazoló ösztönzési mechanizmusok (minisztériumok, kormányzati hivatalok és hatóságok)	13
Érdemi civil és szakmai kontrol	9
Professzionális kommunikációs terv	8

Forrás: szakértői interjúk

Megjegyzés: a jelöléseket a projekt csapat szakértőinek bevonásával készült (lásd max. szavazat: 13)